

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 12 évre 24 korona.
 6 évre 12 korona.

VIDÉKEN:
 12 évre 28 korona.
 6 évre 14 korona.

HIRDETÉSEK:
 Minden sor egyszer 20 fillér.
 Minden következőnél 15 fillér.
 Nyilatkozó sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában
 TELEFON-SZÁM: 507.

KIADÓHIVATAL

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Kedd, október 6.

Az aradi várban.

— Október hatodikán. —

Tele ujjonccal, friss legénnyel
 A vén katona-félsziget,
 Az első őszi szél csiklandja
 Kopott, fakó zekéiket.
 A hazuról került pufókra
 Kaszárnya-lég alig hatott,
 Császár kedvére ott csinálnak
 Ádáz csukló gyakorlatot.

Az alföldi búzák neveltje
 Magyar az egy szakaszba mind,
 Magyar tanyán serdült az altiszt,
 Ki rájuk gyilkosan tekint.
 „Nider!” meg „auf!” ... a vezényszóra
 Be kinnal mozdul a paraszt!
 Az apja istenére mondja:
 Nem látott ily bárgyu szakaszt.

A munka közben megpihensnek
 A foltos pázsit-szőnyegen,
 Főlebbvaló a zöld ujonchoz
 Most már nem olyan idegen.
 Pereg beszéd a szeretőről,
 Jegyesről, ki otthon maradt,
 Kivár-e az igaz hűséggel
 Három telet, három nyarat?

Majd az egyik vidéki „bundás”
 Más beszédre talál okot:
 „Káplár ur, ugye itt a várban
 Lőttek le négy tábornokot?
 Káplár ur, ugye, tul a sáncon
 Hol a töltés a völgybe tér,
 Káplár ur, ugye akasztófán
 Ott halt kilenc magyar vezér?”

Káplár ur, ugye, itt a várban
 Itéltek ama négy felett,
 Ugye, hogy ebb' a várba fontak
 Kilencnek hóhér-kötelet?
 Ugye, csak a hazát szerették,
 Vétküik, bűnük nem volt egyéb,
 Ugye, káplár ur, ma van annak
 Ötven egy néhány éve ép?

Nem mi lehetünk, lellem, arról,
 De a reglama: reglama.
 S aki akarja, annak ugy is
 Ünnepe lehet azért a ma.
 Majd este ... a mancsaftszobában
 Imádkozhatik, a ki tud ...
 S mesélek egyet Damjanicsról
 Meg Leiningenről ... Auf, fiuk!”

A városban rajokba gyűlnek,
 A vizen tul zászló lobog,
 A tizenháromért imára
 Térdelnek ember-oszlopok.
 Megcsékolják a füves földet,
 Mely a bitófához tapadt ...
 Káplár ur, nekünk, katonáknak
 Felőlük tudni nem szabad?

És Damjanicsról, Leiningenről
 Beszélnek ma falun, tanyán.
 Beszél a gazda, meg a béres,
 A testvérem, apám, anyám.
 Vérükből való vagyok én is
 S káplár ur mindünk földije ...
 Mi ott került szívünkbe: abból
 Semmit se hozhatunk ide?

Ugye: magyar ez a darab föld,
 A melyen itt napot lopunk;
 Magyar adóbul telik itt is
 A harcjáték, gelekszibung.
 Magyar földön, hogy lelhet mégis
 Okot a piritó panasz:
 A mi a városban imádság,
 Káromlás e a várban az?”

A vállait huzza az altiszt:
 „Alighanem van arra ok;
 A kadet s a hadnagy se mondja,
 Pedig mindketten magyarok.
 Egy magyar kapitányom is volt,
 Széke'yföldről ... derék öreg!
 Rosszkedvű volt tavaly ilyenkor,
 De az okát nem mondta meg.

Robotos.

Kristóffy — és én.

Írta: dr. Barabás Béla.

Arad, október 5.

Több oldalról meg lettem kérdezve, hogy mit szólok a Kristóffy által legutóbb újból előhozott kijelentésekhez s vajjon megfelelnek-e azok a beszélgetések a valóságnak, a miket ő a paktummal kapcsolatosan elmondott?

Az erre vonatkozó irataim Budapesten vannak, de ez nem akadályoz engem megjegyzéseim elmondásában.

Annak a sokat említett paktumnak két része volt. Az első az *előkészítés*, a második annak *tényleges megkötése*. Nekem is, Kristóffynak is, csak a két napig tartó előkészítés gyors és hirtelen munkájában volt részünk, egészen odáig, a míg Fejérváry Géza báró a király felhatalmazása folytán és Kossuth Ferenc, mint a koalíció vezető bizottságának elnöke 1906. április 4-én az én lakásomon találkoztak s a hol kívülök már csak én voltam jelen.

A mi ezután történt, abba sem én bele nem avatkoztam, sem Kristóffytól nem kért senkisémet véleményem, annál kevésbé tanácsot. És így a paktum valóságos megkötése és esetleg írásba foglalása az egyedül illetékes tényezők: a magyar király és a nemzeti akaratot képviselő koalíció vezetői között jött létre, a kiket bizonyára nem az vezethetett, hogy mit mondott az előkészítés stádiumában Kristóffy nekem, vagy én neki, hanem közvetlen tanácskozásuk eredményeként kötötték meg és véglegesítették saját elhatározásuk szerint a paktumot. Itt is úgy történt, mint akármilyen egyszerű szerződés kötésénél, a hol nem az a lényeg, hogy a szerződő felek vagy megbízottaik előzőleg mit mondtak, vagy mit beszéltek, mit ígértek, mit nem ígértek, hanem csakis az a lényeg, hogy véglegesen miben állapodtak meg s ennek eredményeként mit foglaltak írásba.

Hogy a magyar király s a nemzeti akaratot képviselő koalíció vezetői minő tartalmú paktumot kötöttek s hogy a mai magyar minisztérium milyen feltéte-

lekkel vállalta el a kormányzást, a t részletesen elmondotta és ismertette Wekerle Sándor miniszterelnök, ott a Royal-szálloda dísztermében, amikor a kormány a koalíció előtt legelőször nyilatkozott és ismertette a paktum lényegét és tartalmát. Ezen paktumot a nemzet nemcsak elfogadta, helyeselte, hanem a megartott választások alkalmával teljesen hozzá is járult.

És most Kristóffy előáll ócskaságokkal s jelentőségét teljesen elveszítté beszélgetésekkel, ami közte és közöttem folyt le. Ugy beszél, mintha akkor a világ csak kettőnk körül forgott volna, s mintha mi ketten köztünk volna azt a paktumot. Pedig én nem toltam fel magamat vele szemben a nemzet jogosult képviselőjének, s talán csak ő sem képzelhette magát magyar királynak, vagy illetékes képviselőjének.

Mi ketten tehát sem nem csináltunk, sem nem csinálhattunk paktumot, — mi legfeljebb csak azt végzhettük, hogy az erre illetékes és legfőbb tényezők összefogásánál, a tevébe vett egyezkedésről beszélhessenek, tanácskozhassanak s ha nekik úgy tetszik, azt saját akaratuk közvetlen megnyilvánulásaként megköthessék, amit Kristóffy nélkül meg is cselekedtek.

Mi a veszekedett céja lehet tehát annak, hogy Kristóffy ismételve kitalálja, hogy miket beszélünk mi ketten a paktum előkészítésének napjaiban? — ezt én nem tudom. De azt tudni kéne neki, hogyha az a paktum olyan tartalommal jött volna létre, amelyet ő elmondott, — a királynak és nemzetnek együttvéve mindig meg van alkotmányos szabadsága és joga a megállapodások változtatni, épen úgy, amiként változtatják, módosítják vagy eltörlik a már létező törvényeket.

Ez esetben a választói jog kiterjesztéséről van szó olyan terjedelemben, formában és feltételekkel, amelyekben a törvényhozás két tényezője, a viszonyok lelkiismeretes mérlegelése közben megállapodik. A királyt ezen viszonyokról ma már nem Kristóffyak, ha em Andrásnyak informálják s ezek hallják meg a választói jogra

vonatkozó királyi akaratot. Az a kérdés már most, hogy a királyi akaratval egybehangzó lesz-e a nemzeti akarat, vagyis az ezt képviselő országgyűlés akaratát? Ha igen, a két akaratnyilvánításból törvény lesz. És pedig olyan törvény, amely a választói jogosultságot sokkal szélesebb körre terjeszti ki, mint ahogy azt Kristóffyak terveztek.

Az Andrassy Gyula gróf belügyminiszter javaslata alapján megalkotandó választói törvénynek olyannak kell lennie, hogy Magyarország a magyarság nemzeti, erkölcsi és szellemi uralma alatt továbbra is megmaradjon önmagának s ne legyen közpredája és áldozata a nemzetiségek államellenes törekvéseinek s a felforgató elemek lelkiismeretlen munkájának. Jó választói törvényt nem a paktumok, beszélgetések, kijelentések és toasztok alapján, hanem a történelmi események alkotta viszonyok szám előtt tartásával kell csinálni.

Röviden még csak arra kell megjegyezni tennem, hogy én 1906. április 2-án és 3-án mire vállaltam felelősséget: semmi másra, csak arra a tartalomra, a mi azon a félv papiroson volt felírva, a mely Mérai Horváth Károly s az én kezemen keresztül megírdult Kristóffy, Fejérváry báró, Kossuth Ferenc s a király kezén. Ami abban volt, én ma is állom, ma is vallom s ha annak az a szövege, a mit Kristóffy felolvasott, akkor semmi panasz sem lehet, mert Andrassy Gyula gróf még szélesebb alapra kívánja fektetni a választójogi reformot, mint a hogy azt az akkori „mai kormány“ tervezte.

Csak még egyet. *Én annak a bizonyos paktumtervezetnek német szövegét nem láttam*, de nem is értettem volna meg, mert az én német tudományom ennyire nem terjed. A magyar eredeti szöveg pedig — azt hiszem — Kossuth Ferencnél van. Ennek tartalmát, ha ahhoz a király akkor hozzájárult s ma is úgy akarja: a magyar kormány szintén be fogja tartani s igyekezni fog, hogy ehhez a nemzeti akarat egyedüli alkotmányos képviselőtének, az országgyűlésnek hozzájárulását is megnyerje.

Görgey Artur — önmagáról.

— Az aradi véres napok —

Husz évvel ezelőtt egy szép őszi délután együtt utaztam a „Minerva“ gőzhajón Görgey Arturral. A magyar ember kevénc témájáról folyt a társalgás, az 1848-iki szabadságharc eseményeiről.

— Barátom, — ugymond a tábornok — a világhistoria nem tud több olyan jelenetet felmutatni, mint aminő az én utolsó találkozásom Kossuthal. Nálamnál könnyebben senki se menekülhetett volna Világos előtt; de én katoná voltam. Mint ilyen vontam le a hadviselés konzekvenciáit. Nekem meg kellett volna halnom. Igen, én meg akartam halni. Ugy gondoltam, hogy a bitó az én számomra készen áll; hát tehetek én róla, hogy nem úgy történt, ha élni hagytak! Igen, a történelem fel fogja deríteni...

Itt hosszabban elgondolkozott. Hogy minő sötét gondolatok üzték agyában egymást, nem bírtam kitalálni, csak mikor mondanivalóját befejezte, így szólt:

Én ennek csak annyit mondhatok, hogy *ha engem akkor kivégezték volna úgy Magyarország ma nálamnál nagyobb sorsra jutna.*

Hogy mit derített ki azóta a történelem, megkísérlem néhány rövid szóval ecsetelni.

Görgeynek Kossuthal történt utolsó találkozását ezuttal egészen mellőzöm, csupán annyit jegyzek ide, hogy Szilágyi Sándor már 1850-ben adta közre azt a levelet, amelyet Görgey 1849-ben augusztus 11-én Rüdiger orosz

tábornokhoz intézett, amelyben e szavak foglaltatnak:

„Bizom e mellett ő felsége a cár magasított nagylelkűségében, hogy annyi derék bajtársaimat, kik mint előbb osztrák ti-ztek a körülmények hatalma által ez Ausztria elleni szerencsétlen hadba vegyültek, bizonytalan szomorú sorsnak, s Magyarhon népeit kik igazságszeretelében bíznak, *ellenük valk bosszudühének védtelenül nem teend ki.* Elég volna talán, ha mint áldozat én *egyedül hullanék el!*“

Ez a levél tökéletlen fordításban már 1849. szeptember 27-én megjelent a *Frischeis* István által szerkesztett „Komáromi Lapok“ 65-ik számában. Maga Görgey is kiadta. Az ajánkozásnak az a szerencsétlensége volt, hogy Rüdiger nem vette komolyan.

„Ha Görgey magát és hadseregét Haynannak adja meg hegyelemre, akkor Haynam, Ausztria, a világ joggal azt mondhatta volna, s ezt Dana sem mosta volna le a magyar nemzetről, hogy Haynam mint hadvezér és Ausztria, mint nagyhatalom, most végre legyőzte, meghódította Magyarországot.“ — írja Görgey az „1848 és 1849-ből“ című könyv III. kötete 552. lapján.

Hogy azokat a rázkódtatásokat, amelyeket a nemzet a szabadságharc alatt átélt, nem a saját alkotmánya fogyatékoságának, nem az 1848-iki törvények érvényre emelésének kell beszámítani, amint azt Bécsben képzelték, hanem a törvények meg nem tartásának, ezt maga Deák már az 1861. augusztus 8-iki feliratában kiemelte.

Hogy a bécsi forradalom, illetőleg a Latour meggyilkolásának első évfordulóját Haynau szomorú emléknappal kívánta megülni, azt az új épületbe zárt foglyok néhány nappal előre emlegették; de a legtöbben nem akarták elhinni, pedig könnyen feltehetők volna, mert már augusztus tizenegyedikén három pesti polgárt végeztek ki ebben a sötét kötőmelegben, minden kihallgatás nélkül. Negyednapra hat székesfehérvári iparos életét oltották ki. Kivégezték Streich Miklós boglári plebánost, Fekete Imre hontmegyei földbirtokost és többeket anélkül, hogy ehhez az önkényuralom a legkisebb jogcímét mutathatott volna fel. Számon nem kérték, egyedül a jó Isten, aki ezeket a magaségből nézte.

A Haynau boszuállításának napját az aradi várban is rebesgették, ahol Ormait augusztus 22-én azért verette puskatussal agyon s azután köttette fel, mert volt annyi bátorsága, hogy a rossz bánásmód miatt panaszt emelt nála.

Azok között a hősök között talán egyedül galsai Kovács Ernő, a csongrádi 30-ik zászlóalj egykor vitéz őrnagya az élő tanu, aki a pesti újépület cellájából nézte október hatodikán délután, a mint Batthyány Lajos gróf egy francia abbé kárjára támaszkodva ment a vesztőhelyre. Ut magát is tizenhat évre ítélte el Haynau s ebből mintegy hetet az aradi kazamatákban töltött.

Szilágyi Sándor felemlíti, hogy a volt miniszterelnök gyászos sorsát még 1844-ben előre megjósolta egy török dervis, akivel egyszer a

A mostani viszonyokat s a jövőnek hazafias kötelességét nem irányíthatja Kristóffynak és társainak meggyőződése, hanem csakis azoké, a kiket a nemzet bizalma támogat s a kiknek véleménye és javaslata mellett a királyi akarat meggyőlvánulni fog. Hiszen ez másként nem is lehetséges, még akkor sem, ha Kristóffynak az nem tetszik.

Arad — két kerület.

Tanácskozás Kossuth Ferencnél.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

Arad jövődől politikai életére is nagy kihatással bír az a tervezet, amelyet *Andrássy Gyula* gróf belügyminiszter készített az általános választói jog reformjáról. A tervezet, amelyet idő előtt nyilvánosságra hoztak, elárulja, hány szavazatot terveznek egy-egy választónak s általában milyen jogokat kap a polgárság.

Arról azonban nem nyújtott felvilágosítást a tervezet nyilvánosságra került része: hogyan osztják be az országot, mi ként változnak meg a kerületi beosztások? Csak találgatások, kombinációk voltak forgalomban például az aradi beosztásról is. Senki se tudta: hány kerületet kap Arad?

Most azonban pozitív értesülésünk van arról, hogy Arad két kerület lesz. Ezt az érdekes politikai szenzációt *Barabás Béla* hozta meg szombaton Aradra. Munkatársunk előtt ugyanis elmondotta néhány epizódját annak a tanácskozásnak, amelyet a napokban *Kossuth Ferenc*nél tartottak meg. Tudvalevő, hogy *Kossuth Ferenc* a minap értekezletre hívta meg a függetlenségi párt alelnökeit és a koalíciós pártok vezetőit, akikkel megismertette a választóreform fontosabb részeit. A kereskedelmi miniszter az új kerületi beosztásokról szólva kijelentette, hogy a vidéki városok kerületi beosztása jobbra megmarad a mostani állapotban, csak egy-két olyan nagyobb város, amely eddig egy képviselőt küldött, — két kerületet kap.

— Arad és Nagyvárád, ugye? — szolt közbe *Barabás Béla*, amire *Kossuth Ferenc* mosolyogva ezt felelte:

— *Einye de ellaláltad*, Béla.

Ebből hát megállapítható, hogy a törvénytervezet Aradnak két kerületet ad.

OKTÓBER 6.

— Az aradi ünnepségek programja. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, október 5.

Aradváros polgársága az idén is az öszinte kegyelet és hála érzetével adósik a halhatatlan tizenhárom vértanú szent emlékének.

Október 6-án a polgárság gyászünnepségeket rendez.

Az ünnepségek részle és sorrendje a következő:

Gyülekezés a városháza előtt.

Az összes hatóságok, testületek és egyesületek reggel fél kilenc órakor a városháza előtt tóron gyülekeznek, ahonnan a román kat. templomba mennek.

Reggel 9 órakor gyászmise a minoriták templomában.

Az istentisztelet után az ünneplő közönség, az egyesületek és testületek az *Andrássy-téren* rendezés aláznak és a vaggongyár zenekarának gyászdudlójára mellett a vértanúk szobra elé megy.

A szobornál.

1. „Szentek hantok” Mosonyitól. *Tilger Árpád* karmester vezetésével mellet éneklék az aradi nemzeti színház női és férfi énekes tagjai.

2. „Október 6.” Irtó: *Ábrányi Enil*, szavallja: *Hunyady József* színművész.

3. Ünnepi beszéd, elmondja: *Varjassy Lajos* dr.

4. *Ima*. Mihu Ernő: *Szablocszy János* vezetésével éneklék: az aradi vaggongyár, a magyar államvasutak és a turisták egyesült daloskörének tagjai.

5. *Thaly Kálmán* beszéd kíséretében letesszi a képviselőház koszoruját.

6. A magyar királyi kormány koszoruját *Károlyi Gyula* gróf, Aradváros és Aradmegye főispánja helyezi el.

7. *Barabás Béla* letesszi az országos függetlenségi párt koszoruját.

8. A tudomány és műegyetem koszorujának elhelyezése.

9. „Az aradi tizenhárom” Klodától, *Zoltay*

Mátyás tanár vezetésével éneklék: az aradi vaggongyár és az állami tanítóképző dalaival.

A szobornál a közönség a képviselőház küldöttségével az élen, a vesztőhelyhez sarkadobol.

A vesztőhelynél.

1. „Sóhaj” Gaál F.-től. *Zinner Viktor* karmester vezetésével mellet éneklék az acsev. „Szárnyas daloskör.”

2. *Thaly Kálmán* megkoszorúzza az obeliszkot.

3. *Károlyi Gyula* gróf letesszi a kormány koszoruját.

4. A különböző küldöttségek kegyeletének kifejezése.

5. Szózat. *Zoltai Mátyás* vezetésével mellet éneklék az áll. tanítóképző intézet ifjusága.

Bevonulás a városba.

Az ünnepség rendezői kéri a közép- és szakiskolák igazgatóit, hogy a tanulókat már egynegyed tíz órára az iskolákból a vértanúk szobra elé vezessék, hogy ott őket kellő időben és módon elhelyezhessék.

A tanuló ifjuság nem megy a templomba.

A Rákóczi Társaság tagjait felkérjük, hogy október 6-án reggel fél 9 órakor a Központi szálló kávéházában a gyászünnepségen való részvétel céljából gyülekezni sziveskedjenek.

A társaság d. u. 6 órakor a „Magyar Király szállóban” *Thaly Kálmán* dr. dísztag urnak a dísztagsági oklevelet átadja s ez alkalommal ülést tart.

Felkérjük a társaság t. tagjait, hogy ezen alkalomból megjelenni sziveskedjenek. Az elnökség.

A delegáció a király előtt. *Budapesti* tudósítónk jelenti: A magyar delegációk sardán előrkezte et tartanak. Az alakuló ülés csütörtökön lesz. A király a delegációt csütörtök délután fogadja.

— A hatásköri bíróság első ülése. *Budapesti* tudósítónk jelenti: Ma tartotta első nyilvános ülését a hatásköri bíróság a kuria épületében *Bernáth Géza* kurali másodelnök elnökségével. Eddig tudvalevőleg a minisztertanács döntött a közigazgatási és bírói hatóságok között fölmerült hatásköri összeütközések ügyében, de az 1907. évi 61. t. c. a döntést a Kuria és a közigazgatási bíróság tanácselnökeiből és bíráiból alakult új testületre bízta.

gőzhajón utazott. Nekem folyó évi szeptember 21-én olvasott fel egyes részleteket a nagy idők derék tanuja, a kinek négy kötetre terjedő memórija sajtókészen áll s hivatva lesz világot deríteni sok olyan homályos, talán titkos epizódra, a melyeket eddig a történetbuvár hasztalan kereset.

*Kovács Ernő*nél történt látogatásom alatt jegyeztem fel annak a három közkatonának a nevét, a kiknek golyója a nagy *Batthyány Lajos* életét kiontott, és pedig *Weber Pál*, *Wurda Ágost* és *Lakits János*.

A Haynau féktelen dühe különösen azok ellen a volt császári királyi tiszték ellen irányult, akik a szabadságharc alatt a magyar ügyet készséggel szolgálták s mint foglyok kerültek az aradi várfalak közé. Bizonyos *Ernst* nevű auditor elnöklése alatt ült össze a hadi törvényszék szeptember 21-én s hat napon keresztül tárgyalták a tizenhárom vértanú ügyét. Valamennyit mint felségsértőket ítélte halálra Haynau, mint a kik állítólag a császárnak tett esküjüket megszegték. Az aradi vértanukat mind kötél általi halálra ítélte Haynau, kivéven *Kiss Ernő*t és *Schweidel József*et, akik közül az első már a császári hadseregben főtisztí rangot nyert. Kettőnek: *Dessewffy* Arisztidnek és *László Vilmos*nak ítéletét kegyelemben változtatták meg „por és golyó” általi kivégzésre.

Az aradi tizenhárom elítelt aktáinak történetén némi homály borong. Mondják, hogy a *Kiss Ernő* megkegyelmezése érdekében a

hannoveri udvar is tett lépéseket. Azonban a bécsi udvari titkos levéltárban — úgy hallottuk — a mostani uralkodó életében a buvárkodás nincsen senkinek megengedve. Így tehát ennek adatai ismeretlenek. Hogy a vértanúk megkegyelmezése ügyében az ügyiratok még szeptember végén felmentek Bécsbe, az ügy természetéből világos; de hogy a megkegyelmezés okirata már október 5-én Aradra érkezett volna, csak 1897-ben került föl mint állítás legelőször. E szerint gyorsfutár adta volna át a lepecsételt levelet *Howiger* Alajos várparancsnoknak, azonban az tiszteletteljesen zsebre dugta azt s bizonyos intrikák következtében csak másnap bontotta föl, a mikor a vértanúk kivégeztetése már megtörtént. Ily alakban szerepel ez az állítás.

Egy hírlapíró a mondott 1897. évben, február közepén felkereste ezen kényes ügy felderítése érdekében *Szapáry István* gróf valóságos első titkos tanácsost, a kinek családjában állítólag annak a futárnak a nevét is ismerték, a ki a levelet *Howiger*nek vitte. A tényt magát *Szapáry István* gróf igenis elismerte, de az illető futár nevét nem árulta el és csak annyit mondott, hogy előkelő katonatiszt volt, azon időben már nem élt s nem is olyan régen szűnt meg élni.

Ennek a hírlapírónak a feljegyzéseit nemcsak galsai *Kovács Ernő* erősítette meg, hanem *Görgey Artur* is.

Az aradi vértanúk magaviselete úgy a börtönben, mint a vesztőhelyen az utolsó percig

oly rendkívüli lelkiert s emelkedett szellemi műveltséget árukt el, minőt azok nem a katonai bátorság tudatából merítettek, hanem azon átszellemlés gondolatából, hogy szemeiket az igaz ügy szolgálatában hunyják le. A katolikusok egytől-egyig meggyóntak. *László Vilmos* vallásossága mélyen meghatotta a lelkiatyát, *Vinkler Brunó* minoritát.

A másik tábornok, *Schweidel József* annak a papnak a nyakába borult, aki az utolsó utra elkészítette s fiának *Bélanak*, aki szintén az aradi várba jutott, fészületet küldött.

Vécsey forró csókot nyemott *Damjanich* kezére. *Aulich* a siralomházban két szál égő gyertya közt olvasta ódait. *Lahner* éppen születése napját ünnepelte *Nagy Sándor* pedig nemcsak magát vigasztalta, hanem társát, *Gáspár* Andrászt is. Valamennyi között talán *Dessewffy* Arisztid volt a legsomorubb, aki otthon hagyot szép feleségéről ábrándozott. És *Laininger*, aki levelet komponálsógorának, *Rohony* Lipótnak.

Átkozódní nem jutott eszébe senkinek

Kiss Ernő nem engedte a szemeit bekötöni, farkasszemet nézett a halállal és csak annyit mondott: „Isten büntesd meg hóhéraitkat...”

Az aradi gyásznapi részleteit lehetetlen a legmélyebb felindulás, mondhatni könyezés nélkül olvasni. A történelem feljegyezte, hogy még az az egyszerű fazekasvarsándi kocsis is zokogott, aki a *Damjanich* lovait hajtotta s mikor az első puskatüz elhangzott, a porkolábnak neje élesen sikoltott és ájulva hullott a földre.

Thaly Kálmán Aradon.

A képviselőház küldöttségének fogadtatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, október 5.

Meleg, vendégszerető fogadtatásban részesítette Arad városa nagy díszpolgárát, Thaly Kálmánt, a függetlenségi párt tiszteletbeli elnökét és azt a küldöttséget, amely holnap a magyar képviselőház nevében koszorút fog helyezni a vértanuemlékre. Az ősz kurucot a város nevében Kádas Kálmán főjegyző üdvözölte. Thaly meghatva mondott köszönetet a szíves fogadtatásért és kijelentette, hogy ama számos kitüntetés közül, amely őt a városok és megyék részéről a Rákóczi hamvai hazahozatala körül kifejtett fáradozásai jutalmául érte, legbüszkébb az aradiak szeretetének nyilvánulására: az aradi díszpolgárságra.

A fogadtatásról tudósításunk a következő:

(Megérkezés)

A Budapest felől érkező esti gyorsvonat hoz nagyszámu közönség vonult ki, hogy jelen legyen a képviselőház küldöttségének és Thaly Kálmánnak, a deputáció vezetőjének fogadtatásánál. A pályaudvaron várakoztak: Barabás Béla, Müller Károly és Nagy Sándor országgyűlési képviselők, Kádas Kálmán városi főjegyző, Kovács Vince h. iskola felügyelő, továbbá a Kossuth, Rákóczi-, Asztalos Sándor- és Barabás-asztaltársaságok küldöttsége.

Hét óra volt, amikor a gyorsvonat berobogott a pályaudvarra. Thaly és a parlament küldöttségének tagjai az utolsó előtti kocsi-ban voltak. Mikor a közönség az ősz kuruc vezér hatalmas alakját megpillantotta, harsány éljen-mésben tört ki. Thalyt és a vele érkező képviselőket először Barabás üdvözölte és bemutatta Kádas Kálmán városi főjegyzőt, aki a következő beszédet intézte a deputáció illusztris vezetőjéhez:

Mikor az Isten fiának keresztrefeszítése a Golgothán megtörtént, az irás szavai szerint ketté szakadt a templomban a kárpit. Ehhez hasonló tüneményt észleltek nemsokára Aradon is.

Szörnyű sivár és kegyetlen embernek festi galsai Kovách Ernő Howiger Alajost, az aradi vár parancsnokát. Annyira kegyetlen volt, mondá, hogy a saját katonái sem szívelhették.

Ez a kegyetlen ember borzasztó halálnak esett áldozatul. Durranó ezüstöt tartogatott a lakosztálya alatt s midőn a tiszti szolgája fel akarta annak a löporkészítésre szánt anyagnak a ládáját fessíteni, az véletlenül megsérült s a levegőbe repült úgy, hogy maga a várparancsnok is összezuzott véres tagokkal zuhant le az emeletről a beomlott bolthajtáson keresztül a pincébe.

A várőrséget azonnal alarmirozták. Az osztrák katonaság megborzadt a szörnyű látványtól, de segíteni nem sietett senki. Az összes császári katonák közt nem találkozott ember, aki a mérhetetlen sokat szenvedő s folyton jajveszékő várparancsnokon könyörölni akart volna, míg végre azok a magyar foglyok segítettek némileg az összeégett ember gyötrelmein, akik a zárkából nagynehézsen ki tudtak rohanni.

Howiger elhaló hangon suttozva kért hazánkfiaitól bocsánatot azért a sok gonoszságért, amelyet életében ellenük elkövetett. Most látja csak, ugymond, minő nemes szívé az ő ellen-sége — a magyar!

(A főjegyző üdvözítő beszéde.)

Mélyen tisztelt képviselő ur!

Szeretett polgártárs!

Arad város közönsége nevében mély tisztelettel és őszinte örömmel üdvözölöm Méltóságodat, városunk díszpolgárát, (Éljenzés.) aki fáradságot nem kímélve eljött hozzánk, hogy az aradi tizenhárom vértanu halálának évfordulója alkalmából kegyelelő a megdicsőültek irányában velünk együtt lerója. Igaz magyaros vendégszeretettel fogadjuk Méltóságodat és kívánjuk, hogy az a rövid idő amelyet körünkben eltölt, a lehető legkellemesebben teljék el. Isten hozza méltóságodat. (Éljenzés.)

A főjegyző üdvözítő szavaira Thaly Kálmán így válaszolt:

(Thaly válasza.)

Mélyen tisztelt Főjegyző Ur!

Tisztelt közönség!

Nagyon szépen köszöröm mélyen meghatva ezen igaz magyaros, hű érzésű üdvözítő szavakat. Válaszul csak azt mondhatom, hogy e maihoz hasonló évforduló alkalmából nem először vagyok Aradon. Az ötven éves évforduló idején is itt voltam s még ma is emlékeztemben van az én Barabás Béla barátomnak gyönyörű beszéde, amelyet akkor a vesztélyen tartott. Ami a visszaemlékezéseket illeti, nem is volnék történelőr, ha azok ugyszólván állandóan a lelkemben nem élének. Arad nevének említésekor, amelyet a legnagyobb magyar, Kossuth Lajos nevezett el magyar Golgothának, mindenkor megdobban a szívem a nemes gyász dicső emlékezetére és mindenkor tisztelettel adózom e város hazafias lakosságának, amely oly lelkesedéssel és honfűl bánattal áll meg e szent napot, mint talán sehol az országban. És nagyon becsületére válik Arad városának és épen azért, mikor nagy szabadsághősűnknek, talán a legnagyobbinak, aki legtöbbet dolgozott magyar hazánk függetlenségéért: Rákócziak hamvai hazahozatala alkalmából engem e nemes város közönsége szíves tisztelettel meg, hogy díszpolgárai közé választott, rendkívüli örömet szerzett nekem: A haza má városai is voltak olyan kegyesek engem különféle kitüntetésben részesíteni, de mondanom se kell, hogy én mint a munka embere, mindig legnagyobbra becsültem azon faját a megtil-

A szívtelen várpara csnok e szavak klejtése után kilehelte lelkét.

Az aradi tizenhárom vértanu megkegyelmeztetésének ügyét annak idején a legkényesebb kérdésnek jeleztek a lapok, amint az valóban nagyon kényes is.

De nem kevésbé kuszált a Görgey Artur életbenmaradásának a kérdése, akire, mint tudjuk, különösen fájt a foga Haynaunak.

Mi Görgey Arturnak a saját szájából hallottuk, hogy a brescial hiéna éppen nem csinált titkot belőle, hogy boszúja nem lehetett teljes, mert nem állott hatalmában azt a szerinte legmegvetettebb építetonnal illetett embert a bitófára felkötetni. Így tehát tulajdonképpen Haynau volt az oka annak is, hogy most itthon az ő nevét a szentek lajstromából kihagyták.

És mennyire jellemző mégis, hogy az elmondottak dacára sem tartotta Görgey Artur Haynaut elvetemült, megrögzött gonosztevőnek. Azt, aki még a mellé az Andrássy Norbert mellé is kémet rendelt, aki Görgey Klagenfurtba kísérte. Aki Ormait, mielőtt a bitófára került, a katonákkal a puska tusával agyonverette. Aki Gonczeky Jánost, a mezőhegyesi gör. kat. lelkészt két tapon keresztül gyötörte a siralomházban, mielőtt életét vette.

Görgey Haynaut olyan beteges lelkű embernek festette, akinek sajátzerű rohamai voltak. Raptusai, amelynek következtében néha nem volt beszámítható állapotban.

leltetéseknek, amelyeket nem a hatalom bírálól, hanem a munka emberei, a városi polgárság juttatott nekem, a munka emberének.

Igy fogom fel ezt a kitüntetést, mert a városi díszpolgárságok körüli megtiltások mindig emelték lelkemet és hatalmasan serkentettek arra, hogy továbbra is, amíg erőm bírja folytassam a munkát, látva, hogy lime a haza közönsége az ő munkáival iránt elismeréssel viseltetik.

De különösen jól esett Aradváros polgárai részéről, hogy ők is gondoltak reám, a vértanuk irójára és a száműzöttek sirjainak világ-szerte — Ázsiában is — felkutatójára s ez a kitüntetés nekem a legmelegebb elismerésül szolgál. (Éljenzés.)

Épen azért, amikor a város oly kedves volt irányomban, hogy küldöttségileg akarta a díszpolgári diplomát átadni, de amikor én a szemoperáció következtében súlyos beteg voltam s nem voltam abban a helyzetben, hogy a küldöttséget fogadhassam, megmondottam az én kedves Barabás Béla barátomnak, hogy elmegyek személyesen Aradra, (Éljenzés.) hogy ott megköszönjem a nagy megtisztelést.

Most lime itt vagyok, örömmel jöttem, há lával és szeretettel eitelte Aradváros közönsége irányában, hogy a holnapi napot a kegyelelnek, a mi dicső vértanunk emlékezeté nek szenteljem.

Köszönetemet fejezem ki nem csak a város magisztrátusának, hanem az egész polgárságnak. Köszöröm, hogy ilyen szép számban méltóztattak kiseregleni. Az Isten őrtesse Önöket!

(A bevonulás.)

Thalynak a meghatottságtól remegő hangon elmondott beszéde után a közönség nagy e jenté be tört ki. Azután a képviselők kocsi-ba ültek és a Központi szálléba hajtottak. Ugyan-azzal a vonattal érkezett a képviselőház három tiszviselője, akik a parlament hatalmas koszoruját hozták magukkal. Thaly Kálmán a város díszhíjóján Kádas főjegyzővel együtt Barabás lakására hajtott, ahol nemsokára megérkezé-után vacsorához ült.

A Máv. és a Turista egyesület dalárdája Szilágyi Károly vezetésével este fél kilenc órakor Thaly tiszteletére szonadót adott, amelyet az ünnepelt nébány meog szóval köszönt meg.

Thaly az egész esét Barabás vendégszerető házában töltötte s az utól fáradtan tíz óra tájban aludni tért, míg a vele érkezett három képviselő, Pap Elek, Máthé László és Szabó Károly a Központi szálló téli kertjében a városi tanács számos tagjával együtt vacsorához ült. A parlament küldöttségét alkotó képviselők nagyobb része a reggeli személyvonattal érkezik Aradra.

SPORT.

+ Az Aradi Atlitikal Klub újabb győzelme. Jelentős győzelmet aratott e hó 4-én, azaz vasárnap delután az Aradi Atlitikal Klub az Aradi Posta és Távída-íztviselők sportegyletének football csapata ellen. Magas színvonalon álló játékokat produkált mindkét csapat. A változatokban gazdag játékban az atléták csapata nagy haladást ért el, nem egy goalja volt tervezetű szépen hígondolt támadásaik eredménye. Az Aradi Postások szépen fejlődő csapata többször jutott offenzívába, de az Atléták csapata ellenállásán minden igyekeztük hibávaló volt s kénytelenek voltak beletnyugodni 5:0 arányu legyőzülésükbe.

A pécskai vasuti szerencsétlenség.

Három halott, tizenhat sebesült. — Kifosztott holttest.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

A pécskai vasuti szerencsétlenség összes részleteit csak a mai napon lehetett pontosan megállapítani. A vizsgálatból kiderült, hogy a katasztrófának *három halottja és tizenhat sebesültje van.* Hogy a szerencsétlenség kinek, vagy kiknek a hibájából keletkezett, azt se a hivatalos, se a bűnvizsgálat nem tudta pozitíven megállapítani. A váltóőr, akiről azt állították, hogy elaludt és ennek következtében rohant a személyvonat a tehervonatba, tagadja ezt. Kihallgatása után szabadlábban maradt, de a szolgálattól az Acsev. igazgatósága ma fölfüggesztette.

A szerencsétlenségről a következő részletes tudósítást adjuk:

A katasztrófa hirt Aradon.

Tegnap este hét óra tájban riasztó hír járta be Arad városát. Mindenütt arról beszéltek, hogy Pécskán óriási vasuti szerencsétlenség történt, amelynek tizenöt halottja és nyolcvan sebesültje van. Ez a hír szerencsére nagy mértékben tulzottnak bizonyult, mert kis idő múlva az állomásfőnökség a számos tudakozónak hiteles részletekkel szolgálhatott. Kiderült ekkor, hogy a Szegedről Aradra jövő délutáni személyvonat a pécskai állomáson belerohant egy tehervonatba s az összeütközés következtében hárman meghaltak, tizenöten pedig súlyosan megsebesültek.

A hír a városban nagy izgalmat okozott és csakhamar valóságos emberáradat indult meg a vasutállomás felé, mert híre járt, hogy a sebesülteket este különvonat fogja behozni.

Az aradi állomásfőnökség telefon útján értesült a szerencsétlenségről és nyomban segélyvonatot indított utnak Pécskára.

A segélyvonat öt vasuti tisztviselőt vitt magával. Kerestek a rendőrség útján orvosokat is, de hamarjában egyet sem találtak. *Tisch* Mór dr. főorvos, akit időközben értesítettek, egy perccel később érkezett az állomáshoz, a segélyvonat már elindult.

A perronon e közben egyre nőtt az érdeklődők száma. Egy csoportban vasutas alkalmazottak beszélgettek és tárgyalták az állomásfőnöki irodából kiszivárgó híreket. Csakhamar újabb jelentés érkezett a katasztrófa részleteiről és kitűnt, hogy az egyik halott *Szabó Antal aradi vonatvezető*

Az állomásfőnökség értesítése következtében a szerencsétlenül járt vonatvezető családja is tudomást szerzett a történetkről s az egyre szaporodó tömeg sorai között nemsokára hangos jajveszékéssel érkezett meg *Szabó Antal* neje két kis gyermekével. Bevezették őket a főnöki iroda előszobájába, ahol keserves sirás közben várták a segélyvonatot, amely a vonatvezető hulláját is hozta.

Tisch Mór dr. és *Borsos* Béla dr. orvosok a perronon várakoztak, hogy a sebesülteket elszállításánál segédkezzenek. Az állomás előtt állott a mentők kocsija is, azonkívül az állomásfőnökség tíz fiakkert bérelt, hogy a sebesülteket beszállítsák a kórházba.

Egy negyed tíz órakor futott be a szegedi gyorsmotor, amely Pécskán át érkezett Aradra

s a szerencsétlenség számos szemtanuját hozta. Ezek borzalmas részleteket beszéltek a katasztrófáról.

Jön a segélyvonat!

Az idő csigalassúsággal halad és a közönség türelmetlensége percről-percre nő. Végre tíz órakor jelszik, hogy jön a segélyvonat. A távolból már látszik is a vonat erős fényű jelzőlámpája és csakhamar lassu menetben megérkezik a vonat. Mindenki a közönségbe tódul, de a rendőrök kiadják a parancsot a kivonult legénységnek:

— A közönséget nem szabad a kocsikhoz bocsátani. A vasúti alkalmazottak és a rendőrök az utasítás következtében kétélei sorfalat állottak és visszaszorították az izgatottan érdeklődő tömeget.

A motor megáll és elsőnek *Vass* Gusztáv főfelügyelő, *Obetkó* Mihály és *Losonczy* Géza Acsev. tisztviselők szállnak ki. A motor után következő kocsi gyéren van világítva. Felhagunk a kocsi lépcsőjére, de a másik pillanatban rémülten táutorodunk hátra. A kocsi padlóján fekete lepellel betakart hulla fekszik, a szerencsétlenül járt vonatvezető hullája.

Ugyanennek a kocsinak másik, elkülönítet részében fekszenek a súlyosan sebesültek. *Tisch* Mór dr. és *Borsos* Béla dr. orvosok felszállnak közéjük és lutéskednek, hogy a mentők hordágyakat hozzanak a sebesültek elszállítására. A mentők megjelennek és rendkívül elővigyázatossággal lassan, egyenként hozzák ki a sebesülteket.

Legelőször egy bekötözött fejű tizenkét-tizenhárom éves fiúcskát emelnek ki. Az értelemes arcú gyermeket *Szabó* Sándornak hívják, fején erős suzdásokat szenvedett, de fájdalommal kísért elmozdítása a maga lábán megy az állomás előtt várakozó konflissig. Egy rendőr beülteti és odakitájtja a kocsinak:

— A kórházba.

Alig, hogy ezek elhajtának, lezonyu jajgatás hallatszik: a mentők egy asszonyt szállítanak ki a kocsiból. A szerencsétlenül járt jobb lába eltört és bár a mentők óvatosan, gyéngéden emelik fel a hóna alatt, egyre sikongat, jajveszékkel:

— Istenem, meghalok. Jaj, a lábam.

Azután pár pillanatra lecsendesül, majd észébe jut valami és újból felsikolt:

— Jaj, hol van a fiam?

A körülállók meggyújtják, hogy a fiam jó helyen van, nem esett meg baja. Ez az asszony *Szabó* Sándorné *Fazekas* Julianna, a fiúcska édes anyja.

Most szívfacsaró jelenet következik: egy másfél éves gyermeket emelnek ki a kocsiból.

A kicsike keservesen sir és egyre azt gügyögi:

— Mama, mama.

Rövid detektív karjába veszi a kisdedit és csilligatja. Es a gyermek is Szabóné, de csodamódon nem sérült meg, csak szöröven megijedt.

A sebesültek kocsija.

A segélyvonat negyedik kocsijában, egy nagy motorkocsiban voltak a sebesültek. Amikor a vonat a kíváncsiaktól

tulzsufolt pályaudvarra berobogott, olyan benyomást tett a szemlélőre, mint egy mozgó kórház, amely a harctérről hozta a sebesülteket nagy tömegét. A motor második kocsijában a halottat szállították, s ugyanabban a vagonban, de elkülönítve volt az a szerencsétlen fiatal makói asszony is, *Szabó* Sándorné született *Fazekas* Julianna, akinek a bal lábszára ketté tört, mellette feküdt egy esztendősi síró fiacskája, akinek csodálatosképen nem történt baja.

Ettől számítva a harmadik kocsiban volt a tizenkét kevésbé súlyos sebesült bekötözve, véresen. Jajgatva, panaszkodva, káromkodva, siránkozva guggoltak, feküdtek, ültek a szegény teremtek és várták, hogy a kórházba szállítsák őket. A kórházban nincs olyan nehéz karbol szag, mint abban a kocsiban volt. A betegek közül néhányan ajuldoztak és friss levegőre kíváncsoltak, de az ajtók be voltak zárva, és így bent kellett maradniok, amíg az orvosok a halott elszállítását után hozzájuk nem mentek. Munkatársunk akkor jutott a kocsiba, amikor a sebesülteken kívül más nem volt ott.

(Egy szerencsétlen család.)

Rettenetes látvány volt a sok bepölyázott fejű sebesült. Az egyik sarokban *Szánthó* István öreg makói gazda a feleségével és 13 éves unokájával, *Szabó* Sándorral ült. A gazda nagy bajszjáról csepegett a vér, az arca tele aludt vérről. A felesége arcából alig látszott valami, anynyira bekötözték, kipárnázták vattával. A kisfiu volt legelevenebb. A gazda panaszkodva mondta:

— Az egész családommal, a feleségemmel, a férjnél levő leánnyal *Szabó* Sándornéval, meg a két kis unokámmal bejöttem Makóról Aradra, mert *Fazekas* Lajos régi jó ismerősöm meghívott, hogy nézzük meg a vértanuk ünnepét. A vonaton mindnyájan örültünk, hogy megláthatjuk a hazafias ünnepélyt, mert még nem láttunk ilyent. Hát most itt van, ni, mindnyájan megsebesültünk. Az én fejem be van lyukasztva, nagyon fáj.

A felesége sirva tördelte a kezét:

— A mi sebünk nem nagyon fáj, de szegény lányomnak a lábát elvágta a vonat, eltört a csontja. Őt előbb hozták külön kocsiban.

Erre a 13 éves *Szabó* Sándor pityeregni kezdett:

— Az anyám nagyon jajgatott, bizonyosan meghal.

(A kőművesek.)

Egymás mellett négy makói kőműves ült. Ezeknek a keze és lába volt bekötözve. *Martonosi* János nem tudott a lábára állani, úgy emelték le később a mentők. Ezek Kevermesre igyekeztek, ahol a jegyzői lakot kellett volna felépíteniök.

— Na, az se lesz egyhamar készen, — monologizált *Ricz* Lajos kőműves.

Legrettenetesebb állapotban volt a szegény *Baktai* Mariska 20 éves aradi leány. Ez a hátsó sarokban jajveszékelt.

— A mellem, mindjárt meghalok, vizet adjanak, vizet adjanak. A mellem csontja el van törve. Végem van.

Egy jószívű önkéntes mentő, *Pap* Mihály vizet hozott neki, ami kissé lecsillapította.

— Csanádapácáról jöttem haza, mondta a csinos arcú leány folyton siránkozva. — Mit mond az anyám, meghalok.

Ekkor már az orvosok és a mentők is bejöttek és megkezdődött a sebesültek elszállításának nagy munkája.

A szemtanuk előadása.

Azok, akik a személyvonat utolsó kocsjain ültek s így szerencsésen minden baj nélkül kerültek ki a katasztrófából, megdöbbentő részleteket mondanak el a szerencsétlenségről.

Fehér Gyula, aki salotén a 42. számú személyvonaton utasott, ezt mondta:

— Mi, akik hátul ülünk a vonaton, csak erősebb lökést éreztünk s egymásra buktunk, de bajunk nem történt. Rémes látvány tárult eléünk. A legelső kocsi úgy össze volt nyomva, mint egy harmónika, az oldala szélforgácsoló dott, a romok alatt pedig emberek jajgattak. Az a szerencsétlen vonatvezető, Szabó Antal borzalmasan jajgatott.

— Vegyének ki, végem van — nyögte.

De mire mi kihuzhattuk volna, már meghalt. Hajas lókupec darabokban hevert a romok között. Borzadok ha rá gondolok, hogy az agyveleje szanaszét volt fröcscsenve.

Molnár Imréné, egy makói iparos felesége látogatónak jött Aradra. Amikor a gyorsmotorról leszállott, ujongva rohant az öt váró rokonaihoz. Az asszony örömben össze vissza beszélt:

— Itt vagyok, nem hallam meg, pedig én is azt hittem: már végem van. Ott feküdttem a kocsi alatt, nem tudom, hogy menekültem meg. Valaki kihuzott. Az emberek egymást gázolták, úgy menekültek. Mink egy ötvenen ülhettünk a III. osztályu kocsiiban. Azok közül sokan megsebesültek. Egynék a bele, a szíve kifordult, borzasztó volt.

A kórházban.

Tizenegy óra előtt néhány perccel vitték a kórházba az utolsó sebesülteket: Horváth Endre makói kőművest és Mig Imre szeged-alsótanyai bortermelőt. Ezeket az 59. számú bérkocsi szállította be. Horváthnak a két lábfejét zúzák össze a kocsiromok, Migne pedig a mellcsontja horpadt be. Míg folyton jajgatott a kocsiakkenéseknél. Ezt kiáltotta:

— Ne gyilkoljanak meg! Családos ember vagyok.

(A betegek elhelyezése)

Amikor ezt a két sebesültet a kórház sebesülti termébe szállították, a könnyebb, régi betegek legben éjjeli kabákban kint várakoztak az udvaron és segítettek a félig felöltözötteknek, eladtnak fűzők, ápolónőknek, szolgálónak. A II. emeleten lévő 42. és 43. szobákban helyezték el a betegeket. Az öreg Szánthó folyton azt hajogatta:

— A leányommal szeretnék egy szobában feküdni.

— Nem lehet, — mondta az egyik ápolónő — a férfiak és a nők külön-külön terembe kerülnek.

Az öreg dohogott, de megnyugodott és nagy sóhajtasok között ment a 43. számú terembe.

(A hordó, a hordó.)

Utána Mig Imrét vitték hordágyon. Szegény szegedi magyar folyton magyarul az ápolónőknek:

— Kérem, ilyen szerencsétlenséget még nem értem meg. Szüretre készülünk otthon, oszt hordót akartam hazavinni Pankotáról. Jár akartam menni, de most már itt kell maradnom. Mi lesz most már otthon azaz a sok szőlővel, borral. Hova tessék hordók nélkül?

(A kik átszálltak)

Börcsök Pál és Martonosi János makói kőművesek sorsa valóban megrendítő. Véletlen dolgon múlt, hogy mindketten sebesülés nélkül kerüljenek ki a katasztrófából. Tudvalevő, hogy csak azok jártak rosszul, akik a személyvonat legelső, III. osztályu kocsiában ültek.

— Én meg Martonosi — magyarázta a szegény Börcsök — Mezőhegyesik a leghátul levő harmadik osztályu kocsiiban ülünk. Mivel nagyon sok utas volt a kocsinkban, hát Mezőhegyesnél átszálltunk a legelső III. osztályu kocsiiba. Ez volt a szerencsétlenségünk. Ha megmaradtunk volna ott, ahova Makón beszálltunk, most semmi bajunk se volna.

(A kik csonttörést szenvedtek.)

A sebesülteket a kórházi orvosok azonnal újabb kötéssel látták el s tüzetesen megvizsgálták azt a három sebesültet, akik csonttörést szenvedtek. Ezek:

Szabó Sándorné,

Baktai Mariska,

Martonosi János.

Szabóné és Martonosi a lábukon szenvedtek csonttörést, Baktai Mariskának pedig az oldalbordái törtek be. Operációra ma se volt szükség és valószínűleg fölösleges is lesz. A sebesültek közül a kórházban nem halt meg senki és így nem igaz az a híresztelés, mintha ketten meghaltak volna operáció közben.

A betegek közül azok, akik könnyebben sebesültek meg, néhány nap múlva elhagyhatják a kórházat.

*

Hétfőn délelőtt a kórházban meglátogatta a sebesülteket Fábry Sándor dr., az Acsev. vezérigazgatója, aki beszélt a sebesültekkel és érdeklődött hogylétük iránt. A kórházban intézkedett, hogy a sebesülteket a vasutársaság költségén lássák el étellel és hogy gondos ápolásban legyen részük.

*

Fábry humanus intézkedése ellenére — mint értesülünk — egy-két ápolónő oly durván bánt a súlyos női betegekkel, hogy azok sirva panaszkodtak a látogatóknak. Fölhívjuk erre a kórház igazgatóságának figyelmét.

Halottak és sebesültek.

A kórházban már pontosan meg lehetett állapítani a sebesültek és halottak nevét.

A szomorú névsor a következő:

(Halottak):

Szabó Antal, 42 éves családos, aradi vonatvezető, aki a 42. számú személyvonat postakocsiján tartózkodott.

Krajczér István, pécskai lókereskedő.

Hajós János, battonyai lókupec.

(Sebesültek):

Kollár Zsigmond, a 42. számú személyvonat aradi mozdonyvezetője, aki a balkarján kisebb zuzódásokat szenvedett. Égési sebeket is kapott a gőztől.

Szánthó István makói földesgazda fején, arcán, kezén zuzódás.

Szánthó Istvánné, (fején kezén; arcán.)

Szabó Sándorné, született Fazekas Jullanna (jobb lábtörés, ballába levágva.)

Szabó Sándor 18 éves fiu, Szabó Sándorné fia (fején, kezén.)

Ez a család jött Makóról Aradra látoga-

tóba s a család tagjai egy kis gyerek kivételével megsebesültek.

Baktai Mariska aradi 20 éves leány (oldalbordatörés, mellcsontorpadás.)

Martonosi János makói kőműves (bal lábtörés.)

Horváth Endre makói kőműves (fején, mindkét lábán súlyos zuzódás.)

Börcsök Pál makói kőműves (oldalán, kezén, fején csonttörés.)

Rácz Lajos makói kőműves (kezén zuzódás.)

Mig Imre szeged-alsótanyai szőlősgazda (fején; mellén horpadás, hátán zuzódás.)

Szánthó Viktoria makó leány (lábán könnyebb zuzódás.)

Molnár István aradi fűtő, aki a személyvonaton dolgozott, (könnyebb zuzódás a kezén.)

Setolár Gyula a Kneffel Károly és fia aradi cég szénosztályának vezetője is könnyebben megsérült, de nem ment a kórházba, hanem a lakásán kötöztette be sebeit.

E sebesülteken kívül még két súlyosan sérült utast Pécskán hagytak, mert azok ott laknak. Ezek a következők: Juhász Mátás (lábán zuzódás), Kelemen Pál (kezén fején zuzódás).

A katasztrófa színhelyén.

Az Aradi Közlöny munkatársa, aki ma reggel a helyszínére kiutazott, a következőket jelenti:

Mikor a ma reggel hat óra 16 perckor Aradról induló gyorsmotorral Tüdös Béla főmérnök, Laczay István osztálymérnök és Hajós Ferenc főellenőr Pécskára megérkeztek, hogy az Acsev. részéről a vizsgálatot megejtsék és a katasztrófa által megszólyván szilánkokká tépett mozdony és kocsiromokat a pályatesiről eltakarítsassák, akkor már Pécska lakossága és Aradról is sokan állották körül a rettenetes pusztulás színhelyét. Mint hivatalos adatok alapján megirt külön kiadásunkban is jelentettük, az óriási erejű összeütközés közvetlenül a pécskai vasutállomás bejáratánál történt. Az állomási épülettől körülbelül kétszázötven méternyire fekszenek az izzóporrá törött teherkocsik egymás hátán. Néhány lépésnyire odább a levegőben függ, talpfák által alátámasztva a személyvonat mozdonya, melynek féldéciméternyi vastagságú dugattyuja úgy törött el, mintha akárcsak marcipánból készítették volna. A mozdony mögött a szerkocsi, a teljes félkörben kifordult postakocsi és végül az a III. ad osztályu kupé, melynek rendkívüli szilárdsága akadályozta meg azt, hogy a szerencsétlenség nem öltött nagyobb arányokat. Az összeütközés erejének nagyságát teljesen érthetővé teszi az a kép, mely a néző elé tárul. A teherkocsikból a szó szoros értelmében csak hirmondónak maradt meg egy-két rész. A mozdony derékon roppant ketté s mint egy katlan, úgy hajlott meg a mögötte működő nyomás következtében. A szer- és postakocsi főrészeit kisebb nagyobb szilánkokban szedik össze. Legkevésbé szenvedett az a III. osztályu személyszállító vagon, amely a postakocsi mellett volt. A sínek, melyek fölött a két vonat egymásra szaladt, meghajoltak, eltörték és felszakadtak. Körülbelül ötven munkás dolgozik tegnap este óta, hogy az egymásba furódott vonatrészeket szétzedje és a pályáról eltakarítsa.

(Ahol a katasztrófa történt.)

Az Acsev. részéről kint járt bizottság első sorban azt a vállóit vizsgálta meg, melynek

hibás állítását írta három oszlop. A váltó közvetlenül ott áll, ahol a lejtős pályán a pécskai állomásra befutó sín pár négyfelé ágask. Egy bódé áll mögötte, melyben két példányban van kifüggesztve egy táblázat a váltóór utastására.

Es a táblázat a következő:

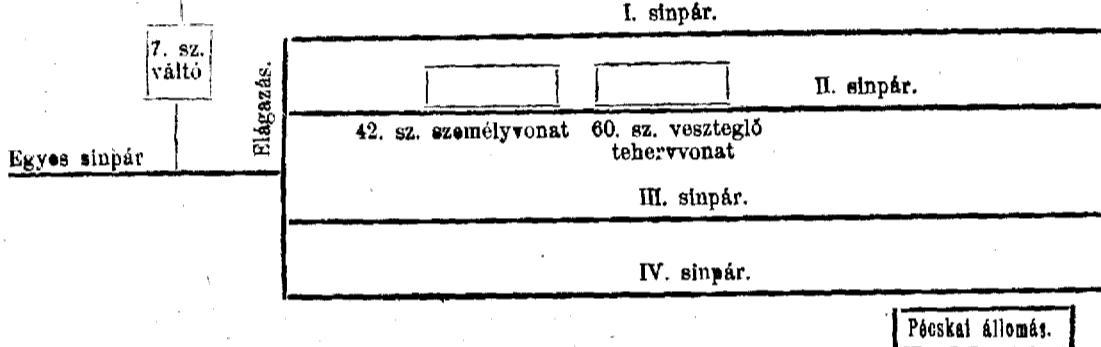
Menetrend-jegyzék

a menetrendkönyvben lévő összes vonatokról a 7. számú váltóór részére.

A vonat érkezik	Hová	Mikor	Tartózkodik	Hol fut be
Szegedről	Pécskára	6 óra 05 p.	2 p.	a 3. sz. vágányon
Szegedről	Pécskára	6 óra 20 p.	2 p.	a 2. sz. vágányon

Est a váltót a bizottság rendben találta. Ki ücsben funkcionált a váltóval forgatott nyelv. sin is teljesen ép. Tehát teljesen kíván zárva az, hogy akár a Szegedről érkező vonat jól törtött volna a beállításán, vagy akár a váltónak valamely rosszul működő szerkezeti része változtat meg a helyzetét.

Mikor ezzel a vizsgálattal elkészültek, megállapították a vonatok összekötésének lefolyását. Ennek megértését megkönnyíti az alábbi rajz, mely pontos képét adja a rénsz katasztrófának:

Mint említettük, a 7. számú váltónál ágask az az a négy sín pár, melyen részint a befutó, részint az állomáson veszteglő vonatokat in élték el. A rendes időben, hat óra öt perckor futott be a 60. számú tehervonat, melyet Szabó Berze Márton váltóór a menetrendjegyzék utastása szerint a II. sín párra eresztett be. A tehervonatnak sok kizárólagos volt a ott veszteglés a sínen. Körülbelül huszonöt kocsiból állott, a gépje az állomás épület előtt volt.

(A pusztítás és a kár.)

Hat óra huszonhárom perckor, tehát három perccel későbbel robogott át a váltón a 42. sz. személyvonat, amely hibás váltóállítás következtében futott bele a tehervonat farába.

A személyvonat mozdonya az összekötkezés pillanatában a tehervonat utolsó kocsijának tetőjére került. A tehervonat utolsó előtti és utolsó kocsija valóságban összelapultak és egymás alá kerülve futottak a mozdony alá. A mozdony sáterján lévő ütődő készülék betört a mögötte futó szerkocsi légkék kamrájába és a kocsi első része ráfutott a mozdonyra. A szerkocsi után akasztott postakocsi két elientésen ható erő közbe ékelődött be, előlről tudnivalik visszanyomta az összekötkezési pillanatában visszafelé működő mozdony és szerkocsi, hátról taszította a mögötte lévő tizenhat tonna súlyú III. ad osztályú személykocsi. A két erő hatása következtében a levegőbe emelkedett, egy teljes félkört írt le a keresztben zuhant a sínekre. Az oldalait összetörtek a személykocsi beléfurdó ütődő és perronja. Egy pokoli recsegés, ropogás, amely csak pillanatokig tartott és utána halál, sebesültek jajveszérése. A tehervonat két kocsija teljesen megsemmisült, kettő erősen megrongálódott (a mozdony és a többi kocsi sérüléséről már megemlékezünk.)

Az össz ugrás erejéről mértéket nyújthat az is hogy ma reggel, mikor a mozdonyt körülbelül négy méter magasra emelték fel emelő gépek segítségével, alóla szedték ki a teherkocsinak karvastagságú tengelyű kerekeit, melyek a kocsi alvására szakadtak le. Roncsosra váltan fekszik a sínen a K. 7624. számú és Jm. 5719. számú teherkocsi, melyet a Mezőhegyes jelzésű 92. számú mozdony alól egy másik mozdonyral vontattak ki.

A nehéz takarítási munkákkal még a mai nap folyamán elkészülnek és holnap már a teherforgalom is akadálytalanul bonyolítható le. Az Acsevet ért kár körülbelül ötvenezer koronára rug.

Szomorú kép.

A pécskai állomás ma egész nap az érdeklődők nagy tömegétől fésztellett. Az egész környék eljött, hogy megtekintse annak az első nagyszabású karambolnak a szomorú képet nyújtó színhelyét, mely a harminckét óra mintaszerűen működő vasutat érte. Az első osztályú várótermen át a pályaudvarra tartó utasokat sietésre készteti a még mindig érezhető jodiformszag, mely a helyiséget elhőtli és azok a nyomok, melyek a tegnapi este ott elhelyezett és első orvosi segítségben részesült sebesültek és halottak testéből kifolyt vérnek maradványai.

I. sín pár.

Mindenki részvételt emlékezik meg az iszonyatos pusztulásnak két áldozatáról, akik életüket vesztették az összekötkezésnél. Hajjas és Krajczár lókereskedők a szegedi lóvásárról érkeztek haza a 42. sz. személyvonattal.

Krajczárt, aki jó módú ember volt, a fia, ifjabb Krajczár István, kecsivel várta az állomáson. Mikor látta az összekötkezést, rögtön kocsira ült visszahajtatott a városba és orvosokat hívott ki az állomásra. Mikor az orvosokkal visszatért a vasúthoz s bement velük az első osztályú váróterembe, akkor látta csak, hogy az édes apja, aki nyolc gyermekének keresetét kenyeret, a halállal vívódik Sivatárpó jelenet játszódott le a rénsz vizionálás alkalmával.

Krajczár, aki herculesi természetű ember volt, mint azt többször megirtuk, a postakocsi futódott III. ad osztályú vagon peronján állott. Itt érte alól a szerencsétlenség. A kocsi bódéja oda szorította a rendkívül erős embert egy oldalához s kihült arcán még visszatükröződik az az órlási fájdalom, melyet a halál bekövetkeztéig elszenvedett. *Belső vér és következtében hunyt el egy negyedórával a karamból megtörténté után.*

(A kifosztott halott)

Ma reggel megjelent a csendőrség az elhunyt fia és azt jelentette, hogy édes atyját az alatt, míg a romok alól kiemelték és a váróterembe szállították, kirabolták. Krajczár mindig sok pénzt, néhány ezer koronát szokott magával hordani. Hiányzik pénztárcája, de nem találták sehol az elhunyt aranyóráját és aranyláncát sem.

A csendőrség azonnal megindította ez irányban is az eljárást.

A postás szerencsésége.

A megrázó vasuti szerencsétlenség egyik érdekes részlete Lakatos Miklós kalauz postavezetőnek szerencsés megmenekülése. Lakatos a legkritikusabb helyzetbe kerülő postakocsi-ban tartózkodott, ahol hivatalos teendőivel volt elfoglalva. A postal szabályok szerint Pécskánál az a kötelessége, hogy az összes Aradra és Erdélybe címzett csomagokat az ajtóhoz készítsse. Ez meg is történt. Mikor a személyvonat átfutott az ominózus váltón, a postavezető kijött félkékjéből, az ajtó felé ment, kezében tartva egy pénzes zsákot és a kísérő levelet. Mikor a csomagokhoz ért, abban a pillanatban történt a karamból. Lakatos hanyatt vágódott, de szerencsésére a csomagokra esett. Szalatt a szerkocsi és a III. ad osztályú vagon felemeltek a postakocsit s megfordították. Lakatos a fordulat alatt még kétszer vágódott neki a csomagoknak, melyek feljötték és megakadályozták azt, hogy valamely keményebb kocsi részhez ütdjék.

A postakincstár nem szenvedett kárt. Az összes levelek, pénsek és csomagok sértetlenek maradtak. Csak egy doboz és egy kosár szőlő ment tönkre. A postavezető az összeszedett kocsi-ban felejtette a pénzeszsákot lezárt pecsétet. Minthogy a pecsét nyomó idegen és hivatalos kézen visszaélésre vezethetne, Szabó Erad postafőnök ma reggel kintavott Pécskára s megkereste a pecsét nyomót. Ott találta egyik assialon, mely dacára annak, hogy nem volt megerősítve, az órlási lendítés dacára sem mozdult el helyéről. Lakatos annyira megviselte az ijedség, hogy a postafőnök néhány napra szabadságot és felementette mindenemű szolgálattól.

A katasztrófa okozója.

A katasztrófa egyedüli okozója Szabó Berze Márton kisegítő váltóór, a kivel az Aradi Közlöny nek a helyszínére kiküldött tudósítója beszélt. Az ór ma teljesen eltérően adta elő a váltónál történeteket, mint tegnap este az összekötkezés után nyomban történt kihallgatás alkalmával.

Szabó két éve van az Acsev. szolgálatában mint kisegítő váltóór alkalmazva és épen most volt előterjesztve véglegesítése az igazgatóságnak.

Ugy az állomásfőnök, mint a többi felebbvalói teljesen józan életű és megbízható alkalmazottnak ismerik, aki a reá bízott feladatot mindig pontosan végezte. Soha ellene panasz fel nem merült.

(Az első beismerés.)

A váltóór vasárnap este beismerő vallomást tett. Szabó az állomásfőnök előtt azt mondotta, hogy a 60-as berobogása után a 42-ösnek állította be a váltót és visszament a váltóbódéba. Itt elszundított s mikor hallotta, hogy vészjelet ad a mozdonyvezető, felriadt, ijedten kiszaladt a váltóhoz s álmos fővel elfelejtve, hogy a személyvonatra már be van állítva a kettős sínre a nyelv sin, visszaesapta s így futott a tehervonatba a 42. sz.

(Szabó mindent tagad)

Munkaársunknak a váltóór a következőkéj mondotta el a szerencsétlenség megtörténtét:

— Tegnap este hat óra előtt kimentem a távjelzőhöz, hogy meggyújtsam a lámpást. Mikor ezt elvégeztem, visszajöttem a 7. számú váltóhoz, bementem a bódéba s mint ezt az utastás parancsoja, megnéztem a menetjegyzékben

hogy a hat óra öt perckor érkező tehervonatot melyik vágányra csereszem. Láttam, hogy ez a harmason fut be és ehhez képest úgy állítottam be a váltót. Erről *Kristyóri* állomásfőnök ur is meggyőződött. Felállítottam a tárcsát szabályszerűen és vártam a vonatot. A 60-as pontosan be is érkezett s befutott a harmadik vágányra. Tudtam, hogy tizenöt perc múlva a 42-ös robog be, azért előírás szerint a 60-as után rögtön visszamentem a bódéba és megnéstem, melyik vágányra fut a személyvonat. Láttam a jegyzékből, hogy a kettős számú vágányra; azonnal a váltóhoz léptem s beállítottam. Ezt is megvizsgálták, mert kint volt *Milosits* hivatalnok ur és meggyőződött arról, hogy a váltó jól van beállítva. Visszamentem a bódéba és vártam a vonatot. Alig léptem át a bódé küszöbén, hallottam, hogy a 42-ös vészjelt ad. Kifutottam, de már akkor ott volt a vonat a váltómánál. *Nem tudtam, miért adott vészjelt*, mert a tárcsa rendben volt, zöldet mutatott, ami azt jelenti, hogy „lassíts”, láttam, hogy a váltó is jól áll. Egy pillanat múlva azonban berzasztó és fűlsiketlítő robajt hallok s a másik pillanatban már jajveszékélés és sírás követte. Odafutottam, láttam, hogy óriási szerencsétlenség történt. *Én nem tudom, mint csapódott fel a váltó, mint csapódott át, de másként nem lehet, minthogy a 42-es meggyorostotta a sebességét s így átcsapta a váltót.* *Nem én vagyok oka a balesetnek.*

(Fábry Sándor a helyszínen.)

Ma délben a helyszínre utazott *Fábry Sándor* dr., az *Acsev.* vezérigazgatója is, aki személyesen kihallgatta a váltóőrt. Szabó ugyanazokat felelte a vezérigazgató kérdéseire, mint a miket tudósítónknak mondott el. A vezérigazgató megállapította, hogy Szabó szombat este kilenc órakor távozott a szolgálatából. Betért egy korcsmába, ahol két cigarettát vett és megivott két pohár bort. Tíz órakor nyugodni tért s vasárnap reggel öt órakor ment szolgálatba. Teljesen kipihenve kezdte meg szolgálatát. A tegnapi forgalom teljesen normális volt és semmi megerőltetéssel a szolgálat nem járt. A vezérigazgató kérdéseire maga beismerte, hogy a szolgálat nem volt terhes reá nézve; teljesen egészséges, gondoljai nincsenek, fiatal házasság, a tavasszal nősült. Minden valószínűség a mellett szól, hogy a váltóőr elszundított és úgy történt a váltó hibás beállítása, a mint vasárnap este elmondotta.

Megállapította *Fábry* azt is, hogy *Kollár* mozdonyvezető nem adott vészjelt, hanem a távolságjelzőnél a szokásos módon mozdonyfüttel jelezte az érkezést. Ezt több tanu is bizonyítja. Szabó ezt a rendes fűtőt gondolhatta vészjelnek.

Szabót tegnap este azonnal leváltatta az állomásfőnök s ma már nem teljesített szolgálatot, mert *felüggesztették.*

A bűnügyi nyomozás.

A Pécska községi előjáróság és esendőrség a szerencsétlenségről csak ma reggel értesíthette az aradi ügyészséget. Szakolezay Lajos kir. ügyész azonnal intézkedett a nyomozás folyamatba tétele iránt és kimerítően referáltatott magának a történetekről. Délelőtt tizenegy órakor utazott ki a helyszínre *Pogonyi Nándor* kir. ügyész, aki ez ügyben a nyomozást vezeti. A szerencsétlenül járt vonatvezető holttestét délelőtt boncolták fel *Ausarterveil* László dr. és *Posgay* Lajos dr. törvényszéki orvosok a vizsgálóbíró jelenlétében.

Ennek megtörténte után az orvosok a vizsgálóbíróval együtt Pécskára utaztak és ott a délután folyamán felboncolták a katasztrófa másik két halottját, *Krajczár István* és *Hajas János* pécskai lökereskedőket.

(Eredménytelen vizsgálat.)

Délután 2 órakor a vasutnál megkezdődtek a kihallgatások. *Pogonyi* ügyész elsőnek Szabó váltóőrt hallgatta ki. Szabó mára meggondolta magát és visszavonta tegnap tett beismerő vallomását. Az ügyésznek is azt felelte, amit *Fábry*nak.

— *Én nem vagyok oka a szerencsétlenségnek.* *En* rendesen beállítottam a váltót és hogy az mégis átfordult, az csak a vonat gyors haladásának tulajdonítható. A főnök ur, meg a pénztáros ur megnézték tegnap a váltót, azt rendben találták. *Én* hát semminek nem vagyok az oka.

Kollár mozdonyvezető azt hiszi, hogy Szabó elváltotta a váltót és ez okozta a bajt. De határozottan nem állítja. *Ő* maga se tudja: hogyan történhetett a dolog.

Az állomásfőnök és a pénztáros, akiket szintén kihallgatott az ügyész, azt mondták, hogy ők 15 perccel a vonat érkezése előtt megvizsgálták a váltót és azt rendben találták.

Holnap folytatják a kihallgatásokat, de valószínű, hogy hamarosan beszüntetik a vizsgálatot, mert nincs bizonyíték senki ellen.

A hivatalos jelentés.

Az *Acsev.* igazgatósága a katasztrófáról ezt a jelentést adta ki: Az aradi és csanádi egyesült vasutaknak folyó hó 4-én Pécska állomásra menetrend szerinti időben este 6 óra 20 perckor beérkező 42. számú személyvonata hibás váltóállás folytán nekiment a személyvonatot ezen állomáson menetrend szerint beváró 60. számú tehervonatnak. Az összeütközés folytán összetörtett a személyvonat podgyász-kocsija, postakocsija, egy harmad osztályú személykocsija, valamint a tehervonat 4 utolsó kocsija. Az összeütközés következtében életüket veszítették Szabó vasuti kalauz, valamint *Hajas* és *Krajczár* nevű pécskai lakosok, súlyosan megsérült 4 utas, 2 lábtöréssel, 2 bordatöréssel, könnyebben megsérült 8—10 utas. A személyvonat beérkezése előtt az állomási forgalmi tiszt kötelességesszerűleg megvizsgálta a váltó állását és azt rendben levőnek, a váltóőrt a váltó mellett helyén találta, ugyanazt konstataulta az állomás főnök is, ekként csakis a személyvonat befutása előtti pillanatokban történetét, hogy Szabó Márton váltóőr, ki egyébként két év óta teljesen kifogástalanul váltóőri szolgálatot a pécskai állomáson, a váltót helytelen irányba állította. Szabó, aki állásától nyomban felüggesztetett, tettét indokolni nem tudja. A bűnügyi vizsgálatot a helyszínen *Pogonyi* királyi ügyész végzi. A súlyosabban megsérültek az aradmegyei kórházban ápolattnak.

MULATSÁGOK.

(—) A „Gutenberg“-dalkör műkedvelői előadása vasárnap este minden tekintetben fényszen sikerült. A városiigati termet a közönség csufolásig megtöltötte. A színpad kerület „Ussai gyöngy”-ben közreműködő szereplők valóban kitettek magukért s így sok ünnepeletésben volt részük. — Szép játékokkal különösen kitűntek a hölgyek közül: *Kancsar* Mancika (Sári), *Jung* Olga (Sylvia), *Kéry* Mari-ka (Juc).

Ullmann Erzsike (özv. Tatárné), *Dobos* nosné (özv. Bárdosné), *Hack* Mari-ka (Vidáné) a férfiszereplők: *Wallinger* István (Feren), *Sztruhár* György (Gyuri), *Lintinger* Kálm. (Samu), *Barta* József (Hamva), *Kun* Miká (Fiorlán) szerepeikben remek alakítást nyújtottak. *Madarász* Flóris (Farkó), *Mariánovits* Peter (Zsig), *Heits* Béla (Kóco) és *Ullman* Margitka (Mári) mint cigányok, állandóan derűtségben tartották a közönséget. A kisebb szerepekben jót voltak: *Erdélyi* Iréke (Jaj nekemné), *Karsay* László (Vida), *Imre* István (Marci), *Szigmeth* Károly (Kisbíró). Megemlítendő még a karénekesek is, akik szintén csak emelték a színdarab fényét. — Az előadás után tánc kezdődött, amely vidám hangulatban egész reggelig tartott.

Kossuth Lajos Tódor találmánya.

A legújabb jelzőkészülék.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5

Rendkívül érdekes bejelentés érkezett néhány nappal ezelőtt a magyar szabaddalmi hivatalhoz. A találmány neve: *állomás jelzőkészülék vasuti kocsikra*, a beküldő *Kossuth Lajos Tódor*, *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter testvéröccse.

Kossuth Tódor hónapokon keresztül dolgozott a rendkívül szeniális készülék konstruálásán, amely az utazóközönség kényelme szempontjából érdemel említést.

Különösen az éjjeli utazóemberek lehetnek hálásak a feltalálónak, mert a jelzőszekrény az eddigi, kínos állapotokat teljesen megszünteti.

A legritkább esetben hallja tisztán az utas, milyen állomás nevét kiáltja a kalauz. Ha az utazóra nézve még ösmeretlen a vonal, izgatottan ugrik fel majdnem minden megállónál, s vagy szomszédjánál érdeklődik az állomás iránt, vagy izgatottan keresi a pályaház homlokzatán levő felírást. Nappal még csak tűrhető a helyzet, de éjjel, különösen rövidebb, két-három órára terjedő uton, a folytonos állomás-találgatás keményen próbára teszi az utas idegeit. Előfordul gyakran az is, hogy az utas elalszik s mikor hirtelen felébred, kétségbeesetten és tájékozatlanul kiáltja:

— Hol vagyunk?

Ez az a kérdés, amire rendszerint nem kapunk választ. A vonat pedig örült gyorsasággal robog tovább s talán épen öt perccel ezelőtt hagyta el azt az állomást, ahova a megrémült ember igyekezett.

Ebben a neuraszténiás világban nem kis jelentősége van hát egy olyan találmánynak, a mely ezeket a kellemetlen utazási epizódokat teljesen kiküszöböli.

Kossuth Lajos Tódor találmánya abból áll, hogy a vasuti kocsik mindegyik fülkéjében egy kis szekrényt alkalmaznak, a mely mindig jelzi a következő állomást. A hogy a vonat, mondjuk Kassáról megindul Oderberg felé, a készülék végig a vonaton erősen, de nem kellemetlenül csenget s kiugrik az Abos-t jelző táblácska. Aki messzire utazik éjjel s nem akarja hallgatni a folytonos csengetést, az egyszerűen elzárja a harangot, az apparátus így hangtalanul jelzi az állomásokat. A készüléket a mozdonyvezető irányítja, egy gomb megnyomásával.

A szabadalmi tanács a napokban tárgyalja Kossuth beadványát s kétségtelen, hogy a szabadalmazásnak nem lesz semmi akadály. Az oklevél kiállítása után az összes máv. kocsikat felszerelik az állomásjelzőkkel.

Szerencsétlenség egy templomban.

Négy halott, negyven sebesült.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, október 5.

Megdöbbenő szerencsétlenség történt tegnap este a máramarosi zsidó-templomban. A nagyböjt előestéjén a város ajtatos zsidó lakossága zsufolásig megtöltötte a templomot. Egy asszony ijedtsége folytán az a hír terjedt el a hívők között, hogy a templomban tűz ütött ki. Rémes tolongás támadt, amelyben négy ember meghalt, negyven pedig súlyosan megsebesült.

A megrögzött szerencsétlenségről először a következő rövid táviratot kaptuk Máramaros-szigetről:

Tegnap este az ortodox templomban, ahol háromszáz ember volt együtt, tűz híre terjedt el. Az emberek az ajtó felé rohantak, miközben négy fiút aqyontapostak. Tizenhatan kisebb-nagyobb sérülést szenvedtek. Tűz nem volt, az egész hír vaklármá volt.

Mint később jelentik, sikerült megállapítani a katasztrófa igazi okát. Egy kis fiú az este felrohant az emeleti karzatán ülő nők közé s ijedni arccal mesélte anyjának, hogy náluk odahaza az ünnepi gyertyától meggyuladt az abrosz.

Az asszony a hír hallatára iszonyuan megremült és fejét vesztve kétségbeesetten sikoltani kezdett:

— Es brennt, es brennt! (Tűz van, tűz van!)

A hátrébb ülő nők nem tudták mielőtt van szó, csak az asszony kiáltását hallották és maguk is annyira megijedtek, hogy klabálni kezdtek:

— Tűz van, ég a templom!

A lármára figyelmesek lettek a földszinten imádkozó férfiak is és csakhamar hozzájuk is eljutott a hír, hogy a templomban tűz ütött ki.

Egy-két perc alatt beözvethozott a katasztrófa. Az emberek hanyatt homlok igyekeztek a kijárat felé todulni s a halálra rémült férfiak körörfutás nélkül elpipták az előttük tolongókat, miközben százával toltak ki egymás helyén hátán a templom udvarára.

Az udvaron borzalmas kép tárult elő. Egész sereg ember kétségbeesett jajveszékéssel vérében fetrengett és a haldoklók halálhőrgése töltötte be a levegőt. Csakhamar megjelent az első segítség, a csendőri kézenlét és az orvosok, akik gyorsan hozzáláltak a segítségnyújtáshoz. Négy emberen már nem segíthettek, ezek a szerencsétlenek oly súlyos sérüléseket szenvedtek, hogy rövid kínódás után a templom udvarán lehettek ki sejköhet. A halottak Vindvehr Dezső, Fischmann Mózes, Fischer Móric és Pernev Dezső. A sebesültek száma negyven, akik közül nyolcnak sérülésel igen súlyosak.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357
[Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

Arad új polgára.

Nagy szeretet fogadja kuruc Thaly Kálmánt, Arad új polgárát, akit a vértanúk napján installálnak ebbe a tiszttségbe. Ő maga is, ahogy mondja, büszke erre a címre. De félt, hogy holnap, a város házában valami elveszi a kedvét tőle. Ha a város házában, ahol a diszpolgári levelet átveszi, az utjába kerül Kilyényi János főszámvevő, aki most a pótdadón

mesterkedik, s megtudja tőle, hogy azok a boldogok, kiket aradi polgároknak neveznek, hetvennyolc százalék pótdadót szerencsések fizetni. — alighanem így fog felsóhajtani:

— Még se lehet olyan nagy öröm, ha valaki aradi polgár . . .

Ferdinánd a bolgárok cárja.

Az osztrák-magyar monarchia bekebelezi Boszniát.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

A világtörténelemnek ma szenzációja van. Bulgária elszakított minden köteleket, mely eddig őt Törökországhoz mint vazallust fűzte. Ferdinánd a mai nappal felvette a *carski bulgarski*, a bolgárok cárja címet s országát független királyságnak kiáltotta ki. A bolgár kérdésnek ez az elintézése megváltoztatja a keleti kérdést s a monarchia szerepét a Balkánon. Ennek a változásnak következménye lesz, hogy ő felsége már szerdán vagy csütörtökön kijelenti, hogy a monarchia bekebelezi Bosznia Hercegovinát.

A mai nap eseményeiről a következőket jelenti tudósítónk;

Bulgária független királyság.

Szófiából táviratozzák: Ferdinánd bolgár fejedelem (s Eleonóra fejedelemné ma éjjel gyermekeivel együtt külön vonaton Tirnovoba utazott. Bulgária függetlenségének proklamálása későbbön áll.

Ujabb távirat jelenti: (A Bolgár Távirati Ugynökség hivatalos jelentése.) Bulgáriát ma Tirnovóban független királysággá kiáltották ki.

A függetlenség proklamálása a fejedelem és a fejedelemné, valamint a kormány összes tagjainak és a szobranje elnökének jelenlétében történt meg s a lakosságot leirhatlan örömmel töltötte el. A bolgár kormány nem hisz ugyan a háboru lehetőségében, de mindazonáltal rendeletet adott ki a hadsereg mozgósítására.

Egy párisi távirat szerint a bolgár fejedelem „a bolgárok cárja” címet fogja felvenni. Kelet Ruméliát bele fogják foglalni a proklamációba. Valószínűnek látszik, hogy Törökország e változásba nem fog beleegyezni és ezért számolni kell a török-bolgár háboru lehetőségével.

Pétervárról jelentik: A keleti válságnak legjobb feloldása Oroszországot Magyarország—Ausztriával egyetértésben fogja találni.

Rómából táviratozzák: Litszovgróf magyar-osztrák nagykövét ma megjelent Viktor Ernau királynéi és átadta Ferenc József király sajátkezű levelet.

Londoni távirat szerint az angol kormány nem hajlandó arra, hogy a berlini szerződésnek nemzetközi megvizsgálás nélkül való megváltoztatását megengedje.

Berlinből jelentik: Itt egyelőre a keleti események dolgában fellelően tartózkodást tanúsítanak.

Konstantinápolyból táviratozzák: Törökország feltétlenül a békét akarja ugyan, de azért mégis minden eshetőséggel szemben fegyverkezik. A porta elrendelte, hogy a hat ezredből álló lovas hadosztály elindulásra készen álljon.

Londonból jelentik: Az egész angol sajtó befejezett ténynek mondja Bulgária függetlenségének proklamálását és Bosznia annektálását. E két eseményt az összes angol lapok kivétel nélkül Magyarország—Ausztria irányában rendkívül ellenséges hangon vitatják meg. Különösen a Times szemrehányásokkal árasztja el a monarchiát és diplomáciájának beleegyezését jezsuita kazuisztikának és politikai cinizmusnak mondja.

Szófiából táviratozzák: Amidőn Ferdinánd fejedelem tegnap Magyarországból visszatért, a bolgár miniszterelnök a russcsuki kikötőben a

helyzetéről jelentést tett neki. A fejedelem a hajón miniszterével nyomban koronatanácsot tartott és már ekkor kijelentette, hogy hajlandó a cári cím elfogadására.

Réggel négy órakor a fejedelem nejjével és miniszterével együtt Tirnovába utasott, ahol a lakosság nagy örömeire proklamálták a függetlenséget és Bulgáriát királysággá kiáltották ki. A kormány manifesztumában, amely ezt a lakosság tudomására adja, hivatkozik arra, hogy bár az új-török uralommal szemben igen nagy szimpátiával viseltetnek, de kénytelenek voltak Bulgária függőségének utolsó szálait is elvágni és elszakadni Törökország fennhatósága alól.

Bosznia annektálása.

Bécsből táviratozzák: Ferenc József király levelének átnyújtása Fallières elnöknél nem egyedülálló lépés, mert még a tegnapi nap folyamán Szögyény-Marich László Berlinbe, Berchtold gróf Pétervárra, Lützow gróf pedig Rómába utazott, hogy azoknál az udvaroknál, melyeknél akkreditálva vannak, a király egyforma szövegű kéziratát nyujtsák át. Azt hiszik, hogy a delegáció megnyitásának a napján ünnepélyes módon fogják Bosznia és Hercegovina a monarchiához való államjogi viszonyának megváltoztatását proklamálni, amit azonban a berlini szerződés keretében mondanak ki.

Újabb távirat jelenti: A legközelebbi napokban be fog következni Bosznia és Hercegovina bekebelezésének proklamálása. A király legfelsőbb elhatározással kifogja nyilvánítani, hogy Bosznia-Hercegovinára is kiterjeszti a teljes szuverenitást és ezen országokban is életbe lépteti a monarchiában érvényben levő trónöröklést.

A török portával a monarchia tárgyalásokat kíván megindítani a békés meg egyezés céljából és kész a porta beleegyezése esetén lemondani a novibazári szandzsákságról, amelyet most megszállva tart.

A Pester-Lloyd Bosznia és Hercegovina anneksziójáról holnap számában a következő érdekes részleteket közli:

Burián báró közös pénzügyminiszter már hónapokkal ezelőtt memorandumban értesítette a külföldi kormányokat, hogy Bosznia-Hercegovina közjogi helyzetében legközelebb változás áll be. A proklamáció csütörtökön a királynak a delegációhoz intézendő beszédében fog megtörténni, de nincs kizárva, hogy már szerdán mindkét hivatalos lap közölni fogja az annektálást.

Téves a lapok ama hirtelensége, hogy az annexióval Bosznia-Hercegovina akár mint *pars adnexa*, akár mint *pars subiecta* Magyarországhoz, vagy Ausztriához csatoltatnék. Bosznia és Hercegovina továbbra is el lesz különítve mindkét államtól és mint külön kormányzási területet ki fogják szelbiteni, sőt idővel parlamentet is kap. Ez a kérdés tulajdonképpen nem is a delegációk elé tartozik és valószínű, hogy nem ott fog szóba kerülni, hanem a két ország parlamentjében külön-külön.

Wekerle néhány nappal ezelőtt értesítette az annekszió tervéről a politikai pártok vezérférfiait, akik valamennyien helyeselték a miniszterelnök szándékát.

„Barátságos mérkőzés.”

(A bácskai lapok szerint.)

A szabadkai labdarugó harcterről.

Szeged a harmadik egyetemért.

Küldöttség a király előtt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 5

Ismeretes az a versengés, amely az ország nagyobb városai, különösen Szeged, Temesvár, Kassa és Debrecen között a harmadik egyetem elnyeréséért folyik. Az egyes városok már minden eszközt igénybe vettek a győzelem érdekében, feliratot küldtek és deputációt menesztettek a kormányhoz. Most Szeged városa egy, a délvidéki városok és megyék kiküldöttéből alakult nagyobb deputációval egyenesen a király elé járult, s a küldöttség szónoka, Lázár György polgármester a feliséget arra kérte, pártolja a megyék kérelmét és juttassa Szeged városának a harmadik egyetemet.

A király, — mint budapesti tudósítónk jelenti — a mai általános kihallgatások során fogadta Szeged város küldöttségét, amelyet Lázár György polgármester vezetett. A polgármester üdvözölve a királyt, feliratot nyújtott át neki, amelyben a város közönsége a harmadik egyetem felállítását Szegedre kérelmezi és kéri ehhez az uralkodó jóakarását.

A király látható örömmel fogadta a deputációt és a feliratot átvéve kijelentette, hogy a kérdést alaposan tanulmányozni fogja.

Azután a felség rendkívül melegen társalgott a küldöttség tagjaival, akiket a polgármester sorra bemutatott neki. Megszólította Becsey Károlyt, a szegedi második kerület függetlenségi párti képviselőjét, majd Mikosevics dr. bácskai főügyessel beszélt, akitől azt kérdeste, hogy rendben folyik-e a Bácskában a közigazgatás.

Cicatricis Lajos dr. csongrádmegyei alispántól szintén a csongrádmegyei közigazgatási állapotok felől tudakozódott. Megszólította a tündöklő ki továbbá Biró Károly szabadkai polgármestert.

Jankó Ágoston torontálmegyei alispántól örömmel hallotta, hogy a termés kitünő. Végül Lázár György polgármesternél melegen érdeklődött Szeged város fejlődése iránt.

A deputáció a legjobb reményekkel távozott a budai várba.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A lelancolt Prometheus. Eradeti gondolat volt a mitológiai Prometheusnak érdekes regéjét mozgólénykép tárgynak felhasználni. Az *Uránia* színház megszerezte ezt a szenzációs kivitelű képet. Prometheus az emberek könyörgésére ellopja az égi tüzet és lehozza a földre. Jupiter rettenetes bosszú áll, egy szállá-

lához láncolja Prometheus és az istenek úgy állnak bosszú, hogy egy saskeselyű eszi Prometheus máját. Megrázóan érdekes kivitelben sikerült ezt a regét mozgólényképben megcsinálni és igazi élvezetet szerez mindenkinek a ritka látványosság.

Szöktetés megrendelésre.

— Fővárosi levél. —

Alig pár hete, hogy egy vállalkozó szellemű iparoslegény megszöktette Alexia névűt, az apólonóját a János-kórházból. Nem négyfogatu batárban, mint ahogy a rémregényekben szokás megszöktetni az apácákat, akik kötélházoson bocsátkoznak le a zárda omlatag falán. Nem is automobilban, mint ahogy a mozi-dramák alapszabályai előírják.

Egyszerű villamoson szöktette meg az apácát a megkésélt romantikus, átszállójegyet váltva a keleti pályaudvarhoz. Itt azután egy szálló kapujában lefűlelték az érdekes párt s elválasztották őket egymástól. Az apácát Grácba küldték a szüleihez, a hős pedig visszatért a — kaptafához.

— Nem halt meg a romantika, — mondták az érzelgősségre hajlandó emberek és tovább prongálták másnap a szövetkezeti váltóikat, tovább küzdöttek a Budapestnek nevezett körerdőben, amely nem jó talaj a romantika virágai számára.

De épp, mert oly nehéz az élet, egy kőrmönfont fikónak — aki annak a multkori szöktetésnek a hőse volt — az az ötlete támadt, hogy a romantikát aprópénzre lehetne fölváltani.

A lapok szívesen közölnek egy-egy érzelmes, szerelmi regényt, amiket örömmel olvas a közönség, s amiket az utóbbi időben megbizhatatlanul szállítanak a Rigó Jancsinék, Tosellinék, s egyéb koronátlan gourmetjel a változatos menüjü szerelemnek.

A vállalkozó szellemű férfi ötletét nyomban meg is valósította. Beállított egy szenzációkban dolgozó újsághoz és bemutatkozott:

— Én szöktettem meg kérem azt a kórházi apólonót.

— Nos?

— Nem igaz, kérem — folytatta a különös romantikus — hogy a kedves nővért visszaküldték a szüleihez. Itt őrzik Budapest közelében egy zárdában. De én kifürkésztém és ha az urak akarják, hát megszöktetem újra.

— Ha mi akarjuk?

— Igenis, ha Önök akarják. Mert pompás kis szenzációcska lenne belőle... És egyedül az Önök lapja közölné ezt a szenzációt.

A riporternek és a példányszámra dolgozó kiadónak tetszett a házi szenzáció s az apácaszöktetés, előzetes költségekre, felvett ötven koronát.

A riporter csillogó szemmel sietett egy automobil-garage tulajdonosához és előadta a romantikus tervet.

A garage tulajdonos, aki tudja, mennyit ér a jó reklám, pompásnak találta az ideát és intézkedett, hogy esti tíz órára a riporter rendelkezésére álljen egy pompás Mercedes automobil.

A garage sofförjel közt óriási szenzációt kellett a szöktetés kiszivárgó híre. A kitünő sofförök szorgalmas olvasói Nick Carter kalandjainak s tudják, hogy az automobilos romantikában gyakori szerep jut a revolveres támadásoknak s állig felfegyverkezve várták az estét.

A riporter egész nap őrizte a derék apácaszöktetőt — ebédjét és vacsoráját is ő fizette — s este együtt ment vele a garagehoz s a riporter besietett, hogy az automobil elállíttassa.

Pár perc múlva töfögvé, berregve rohant ki a garage ajtaján az éjszakába a tűzasszemű automobil, melyre oly rendkívül fontos szerep várt a riportromantikában.

Minden pompás rendben volt, csak az ígatott apáca szöktető hiányzott.

Műtút mint a kámför.

A riporter csak pár nap múlva tudta meg, hogy a kiváló romantikus ugyanezzel az ürügygel még három lapról szedett fel előlegeket. Ezzel ki is volt aknáva a megrendelésre szöktetés vadenatáj iparága s a megkésélt romantikus az előleg koronákat már bizonyosan el is vesztette a lövésznyen.

HIREK.

Gyilkos merénylet Márkus Emilia ellen.

— Az elbocsátott kellekesnő beszúja. —

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5

Egy, a „Nemzeti Színház“-tól elbocsátott kellekesnő ma reggel 8 órakor gyilkossági merényletet követett el Márkus Emilia, a „Nemzeti Színház“ kitűnő drámai művésznője ellen. A két golyó azonban, mely a művésznőnek volt szánva, eltévesztette a célját s ekkor a merénylő asszony önmaga ellen fordította a fegyvert és két súlyos sebet ejtett magán.

A merényletről a következő részleteket jelentik:

Gregus Janka, a Nemzeti Színház volt kellekesnője valahogy besurrant Márkus Emilia nek Museum körút 2. számú lakásába. Hogyan jutott be, nem tudni. Valószínűnek tartják, hogy tegnap este már ott volt és elrejtőzött a művésznő nagy garderober szekrényében, ahol egész éjjel meghusodva várta, amíg Márkus Emma föl nem kelt és be nem tért a szobába, ahol toltette-tükre elé ült fésülködni.

Allig helyeskedett el a művésznő a tüki r előtt, amikor a merénylő asszony kirohant a szekrényből. A kezében levő revolvert rásegett a művésznőre és kétszer elsütötte.

As egyik golyó Márkus Emilia pongyoláján a csipkét keresztül a fába lúrdott.

A megremült művésznő felugrott és sikoltva menekült ki a zárt folyosóra. Onnan a hálószobába szaladt, melynek ajtaját magára zárta és segítségért kiáltott. A feldühödött némberegész a hálószoba ajtajáig üldözse a művésznőt. Mikor ezt zárva találta, berohant Márkus Emma férjének szobájába és ott kétszer mellbe lökte magát. Sérüléssel életveszélyesek. A mentők a Rákóczi kórházba szállították, ahol mindezekig nem lehetett kihallgatni.

Márkus Emiliát a rémület beéggétette. Orvosa. Irsei Artur egyetem tanár, aki ugyanabban a házban lakik, azonnal megvizsgálta és megállapította, hogy azon a helyen, ahol a golyó a művésznő csipkepongyolájának alján áthaladt, egy kis törpörkődés van. Egyéb baja nem esett a művésznőnek. A rémület által okozott rúszulitát hamar ki fogja herveni.

A merénylő nő 45 éves és tízenkilenc év óta állt a Nemzeti Színház szolgálatában. Hivatalos szolgálattal mellett Márkus Emilia öltöztetőnője volt. Az elbocsátás követlen oka az volt, hogy az elmúlt évben, Börssei nevű főkellekes megbetegedése alkalmával Gregus Janka volt megbízva a kellekesességgel és általában négy napszámot munkabérért számított fel, a pénzt pedig saját céljaira fordította.

— Barabás Béla és a Rákóczi Társaság. Vasárnapi lapunkban írtunk arról, hogy az aradi Rákóczi Társaság Barabás Bélát a keddi esti közgyűlésen dísztagok akarja megválasztani. Erre vonatkozóan Barabás levelet intézett Zubor Andorhoz, a Rákóczi Társaság elnökéhez. A levél egy része így hangzik:

Ami a tegnapi lapokban megjelent hírt illeti, hogy engem dísztagnak óhajtanak megválasztani, erre néve nagyon kérem igen tisztelt Elnök urat, miszerint ettől esuttal elállani sziveskedjenek és pedig két okból: Az egyik az, hogy nagynevű kurucvezérünk, Thaly Kál mánnak méltó ünneplését nem szabad semmiféle más személyeket illető megüdvöztetéssel tarkítani és kisebbíteni. A másik az, hogy reám néve sem lenne teljes megüdvöztetés, ha dísztaggá való megválasztásom olyan alkalmakkal történik, amikor a társaság több vagy kevesebb tagja, vagy akár egyesek is, véleményük és szavazatuk szabad nyilvánításában egy ünnepélyes hangulat közepette, természetesen legfőbb tényezővők vannak. Hazafias üdvözléssel kész bive Barabás Béla dr. orsz. képviselő.

— Szentirmay Elemér temetése. Budapesti tudósítónk jelenti: Szentirmay Elemér, az elhunyt daikölő; ma temették nagy részvét mellett. A temetésen az írói és művészi világ nagy számmal volt képviselve. A sírnál Zempléni Árpád mondott megható beszédet.

— Magyar művész sikere külföldön. Genfből táviratozzak: A reformáció emlékére hirdetett nemzetközi művészeti pályázat sorsa ma dőlt el. A zsűri a hat díj közül a harmadikat egyhangulag Horvay János ismert magyar szobrásznak ítélte.

— Elhalasztott ülés. A városi közigazgatási bizottság a k. v. u. é. et nem hetedikén, hanem tizennegyedikén délután négy órakor tartja meg.

— A karcagi közjegyzőség. Lapunk vasárnapi számában fővárosi tudósítónk jelentése alapján azt írtuk, hogy Fábry Károlyt, a gyomai kerület képviselőjét karcagi közjegyzővé nevezik ki. Illetékes helyről úgy informálnak bennünket, hogy ez a hír nem igaz. Fábry Károly egyáltalán nem reflektál a közjegyzőségre.

— Bizottsági ülések. A heten több tisztóság foglalkoztatni, hogy az októberi közgyűlés anyagát előkészítse. Szerdán a szeréshelyi önkormányzat az Óvár-érrel való elhelyezését fogja a gazdasági szak tárgyalni. Ugyanezen nap délután négy órakor a mezőgazdasági szeszvyr kérdések tanulmányozására kiküldött bizottság tart ülést. A jövő évi fási és terít a park-bizottság alapítja meg október 8-án. A Nador-utca csatornázását tárgyalja október kilencedikén az építészeti és közlekedési bizottság. Ugyanakkor kerül szóba a vágóhídi léghid is. A közvilágítási szerződés feltételeinek megállapítása végett f. hó 12-ikén délután négy órakor tart ülést az a célra kiküldött vegyes bizottság.

— Elsülyedt gőzös. Fiuméből táviratozzák: A vegyi kikötőben a magyar-horvát hajóstársaság Bakar nevű gőzöse összeütközött a Frangepán nevű gőzössel. Azutóbbi elsülyedt. Emberéletben nem esett kár.

— Harc az ivóvízért. Selmecbányáról írják: Selmecbányán és környékén nagy a vízhiány. A források és patakok kiapadtak, ember és állat a kevesebb tiszta vizet kénytelen fogyasztani, de ha még 10—12 napon belül sem lesz eső, teljes vízhiány áll be. Valóságos harc folyik egy kis vízért s ehhez is csak messziről szállítva jutnak a családok.

— Halálozás. Az aradi kereskedő élet egy rokonszerű, általában becsült tagja halt meg vasárnap: Pohl Odón aradi áruügynök. Temetése kedden délután három órakor lesz a Weizer János-utcai gyászházban.

— Tűzoltók jubileuma. A vaggengyári önkéntes tűzoltók-r e hó 8-án szombaton este a Murvath-lele vezérőrnagy társaságával egy beadványt ült meg tagjainak: Alas János, Bruckner Odón, Wild Lajos és Molnár Istvának öt éves tűzoltói jubileumát, mely alkalmával az ünnepi beszédet a kar főparancsnoka, Fritsz Ferenc felkes beszédében buzdította a nemes és

önzeilen hívás teljesítésére, egyben kiosztotta az orsz. tűzoltótestület:öl leérkezett szolgálati érméket is.

— Perzsa szőnyegek. Perzsa-szőnyeg rak-táram Szabadság tér 10. szám alatt megnyit. Schwarz Zsigmond. 8198.

— Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűjteni csak úgy lehet, ha nélkülözhető filléreinket egy olyan pénzintézetnél helyezzük el; ahol a postatakarékpénztári kamatnál jóval magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénztár Részvénytársaságot (Salacz-utca 6. szám) Ezen intézetnél takarékbetéteket a legkisebb összegtől kezdve a legmagasabb összegig fogadnak hat százalékos betétkamat ellenében. A betéteket bármikor felmondás nélkül fizetik vissza. 2711.

— Likőr aromák kitűnő likőrök előállítására; — nászlag — Vojtek és Welsanál. 191

● A kiváló bőr- és bőrhímes gyógyforrás ●

SALVATOR

vessző- és hólyagbetegségekre, hólyaggyulladásra, csukló-
betegségekre és káros bántalmakra különösen hatásos.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

● Kapható áruházaikban és a Salacz-utca 6. számú
Salvator-Házban Budapest, V. Budatársaság 8.

1801

EGYESÜLETI ÉLET.

Allami tisztviselők tisztelgése.

A főispánnál és Barabás Bélánál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5

As állami tisztviselők aradi köre választmánya múlt szombaton a tagok nagy részvételével ülést tartott. Az ülésen Kosinszky Viktor elnököt, a jegyzőt tisztelet Schweigert Péter titkár látta el.

Különösen érdekelte a választmányt a lakbérkérdés. Schweigert titkár bőrszűkítővel tett jelentést az elnökségnek ez ügyben, tett lépéseiről. Károlyi Gyula gróf főispán és Barabás Béla képviselő Arad érdekében történi előzékeny és fáradhatlan közbenjárásáról és az ügy jelenlegi állásáról. Közölte, hogy Aradnak az összegyűjtött adatok szerint törvényes joga van a 90% os lakbérhez s hogy a besorolás iránt végleges döntés még nem történt. A jelentést helyeslőleg tudomásul vették s egyhangu lelkesedéssel határozták el, hogy Barabás Bélának s Károlyi Gyula gróf főispánnak igaz hálójául jegyzőkönyvi köszönetet szavaz az egyesület s azt nekik egy küldöttség útján előszóval is tolmácsolni fogja.

Összinte köszönetét nyilvánította a választmány Schweigert titkárnak is a nagy odaadó fáradozásáért, melyet a lakbérkérdés sikere érdekében hónapok óta kifejtett s hálójának jegyzőkönyvileg is kifejezést adott.

Élénk eszmecsere fejlődött ki a Gutzjahr Mihály által a tisztviselőtelep építésére tett ajánlat körül is.

Gutzjahr részletes költségvetés benyújtására kéri fel, hogy a tervek a kör szakközgei által felülvizsgálhatók legyenek.

A bírósági tisztviselők kérésére utasította a választmány az elnökséget, hogy az egyfolytában való hivatalos órák általánossá tételéért írjon fel az Országos Egyesületnek.

Tárgyalták még a győri kör átiratát egy tisztviselői bank létesítése iránt s elhatározták, hogy annak már oly sokszor ígért és tervezett létesítését megüdvöztetik s kéri fogják az Országos Egyesület ajánlata alapján a kormányt, hogy addig is nagyobb összegű és hosszabb törlesztésű fizetési előlegekkel segítsen az eladósodott tisztviselőkn, mi a postatakarék készletéből is fedezhető lenne.

A szokatlanul nagy számban résztvevő választmányi tagok a késő esti órákban fejezték be tanácskozásukat.

Jelen voltak: Székely Salamon, Bottka István, Jánossy Győző, Sengl Árpád, Szigethy Vilmos, Abaffy Gyula, Pogonyi Nándor, Pannón György, Miskovits István, Barsv Aurél, Id. Bóthai Gyula, Réthi Odón, Ufferbach Jenő, Málnert Géza, Kovács Béla, Szondi György, Pókay Dezsdő, Tugányi Gusztáv stb.

Fogzás.

Ugyan adjatok a szenvedőnek SCOTT-féle Emulsiót és kiméjétek meg álmatlan éjszaktól. A fogak minden fájdalom és bélbaj nélkül bujnak elő, fehérek, erősek és egyenesek lesznek.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük egyelőre nem venni.

A gyermek szereti

A SCOTT-féle Emulsiót

és készségesen fogja azt szedni. Az emésztést, ha meg van zavarva, mindenkor helyreállítja és előmozdítja.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1908. évi október hó 6-án:

B) bérlet B) bérlet.

Ocskay brigadéros.

Történelmi színmű 4 felvonásban. Írta: Herczeg Ferenc.

SZEMÉLYEK:

Ocskay László	Ditrői Mór.	Krupics	Nagy Iván.
Tisza Ilona	Kápolnai J.	Malcsik	Paludi K.
Tisza Jutka	Körössy Juci.	Jávorka	Delli Lajos.
Pyber	Várnai Jenő.	Dili, cigány	Zalai Margit.
Ozorczy	Ladislai J.	A palóc	Lejvay Leo.
Szörényi	Hunyadi J.	Königsseg	Kozler Ede.
Tarics	Nagy József.	Papes	Kulcsár L.
Ocskay Sándor	Mátrósi R.	Kamarás	Ajtay Odón.
Hamza, kápiár	Polgár S.	Vak cigány	Leszkai D.

Közdte este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)
Legújabb műsor. Legújabb műsor.

Műsor 1908. október hó 6-án kedden:

1. Különös szent. Böhözát. — 2. A gyermeki ártatlanság hatalma. Megható. — 3. A ki-értés. Kacagtató. — 4. A leláncolt Prométhéus. Mithológiai rege — 5. Egy paraszt kalandjai. Böhözát. — 6. Egy marokkói szerelme. Dráma. — A vívőmester arája. Dráma. — 8. Autombilon Nizsáig. Látványosság.

Minden előadás alatt katonasere játszik. — Csúszás

As előadásokra bármikor be lehet menni.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 50 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Amatőröknek. Felkérjük mindazon amatőr fényképezéseket, akiknek va amely aktuális eseményről sikerült felvételeik vannak, sziveskedjenek azokat szerkesztőségünkbe beküldeni, az Aradi Közlöny képe nagy naptárában való reprodukálás céljából.

Usszes vidéki levelezőinknek Sziveskedjenek a községükben található mindennemű állami hivatalok hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögzően

közölni velünk. Sziveskedjenek ezenkívül a községi előjáróság névsorát, az ottani pénzintézetek tisztikarát, egyesületek, kaszinók, szövetkezetek tisztikarát velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a postakézelt nevét, az Iparvállalatok és tulajdonosaik felsorolását szintén sürgősen kérjük.

A tőzsde az izraeliták ünnepe miatt zárva volt.

NYILTTER.

Tisztelettel értesítem rokonaimat, barátaimat és ismerőseimet, hogy f. hó 4 én az aradi anyakönyvi hivatalban özv. Bruckmüller Jakabné szül. Preisler Franciska urnóvel egybekeltem.

Arad, 1908. október 4.

Sonn Sámuel,
asztalos-mester.

3213

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, akik néhai férjem elhunytá alkalmából részvételi nyilvánításával és a végkielégítéssel való megjelenésük által fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek, különösen a Magyar Államvasutak Üzletvevőisége tisztikarának s az Aradi Tekerék és Segélyegylet igazgatóságának ezuton mondunk őszinte köszönetet.

Arad, 1908 október hó 5.

Özv. Tramer Antalné
és családja.

Özv. Pohl Ödön és fia Károly a maguk, valamint számos rokon és barátaik nevében is mélyen megtört szívvel jelentik a felejtethetetlen jó férj, illetve édes apa, rokon és jóbarát

Pohl Ödön,

f. évi október hó 4 én, reggeli 1/5 óra kor, életemek 56 ik s boldog házasságuk 31 ik évében, a Minderható rendelkezéshez képest örömet gyászos elhunytát.

As Istenben boldogult földi maradványait f. hó 6 án délután 8 órakor fognak Weitzer János utca 2 sz. gyászházából a helybeli felső temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

As engesztelő gyászmise áldozat az elhunytak lelki üdvéért f. hó 7-én délelőtt 9 órakor fog a helybeli főt. Minorita sttyák szentegyházában az egek Urának bemutatattatni.

Áldás és béke poraira!

Arad, 1908. október 4-én. 3217

Csutak Károly és fia első temető-rendező Intézete.
Arad, Szabadságtér 20.

Eladó hordók

olcsó áron

3218

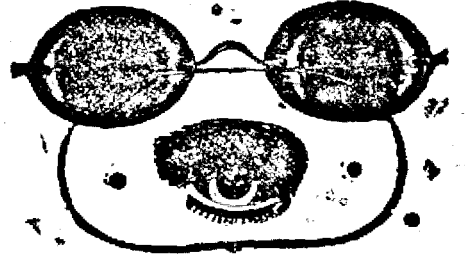
Eötvös-utca 9.

Elsőrendű látsszerész üzlet.

DICK SAMU

órák és látsszerész

Arad, Andrássy-tér és Weitzer János-utca sarján

Elad és javít mindennemű órákat kétféle jótállás mellett a legolcsóbb árakon. Raktáron tart mindennemű színházi látsszeréseket a legkülömbözőbb kiállításban, legkisebb lorgnettek, orrcsüptők és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és tekenőboka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. 3418

Szemüvegek és orrcsüptők orvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

Permetező javítások elfogadattatni

M. kir. szabadalmazott

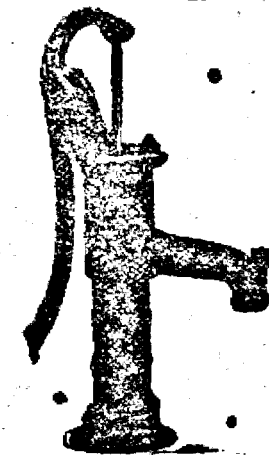
Borszivattyúk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyárárakon.

A szivattyu hengerből a bor utolacszeppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztátanságok azonnal továbbíttatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Községeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű belül

gummirozt kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig-Ottó

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 351

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Legújabb

angol öitöny szövetek, ugyszintén felöltő szövetek megérkeztek, amelyek

legolcsóbban beszerezhetők

a kizárólagos posztógyári raktárban

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17. sz.

Ajánlok kitünő minőségű, magas hőfoku koczka kocszot

380 koronáért.

Kitünő minőségű, magas hőfoku valódi porosz szalon kocszenet

370 koronáért.

100 métermázsánként Arad állomásig szállítva. 3058

Pollák Vilmos

Arad, Andrásy-tér 24.

Telefon 254. szám.

Hair regenerator.

Ártalmatlan készítmény, mely az ősz hajnak eredeti színét adja vissza. Nem festék, hanem a gyökerekre ható készítmény, melytől a haj puha selyem fényű és ugyanolyan színű lesz. A minő az eredetileg volt, korpa képződés meg szűnik, ugyszintén a haj hullása is, nem piszkol.

Ára 2 korona. 371

Földes Kelemen
gyógyszertára Aradon.

A hölgyek tudják legjobban, mily fontos a **szép üde arc**, mily hatalom és kincs az, mily előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy feladat, nem elegendő, hogy valaki csinos, fess, megnyerő külsejű és kedves legyen, hanem a legfontosabb, hogy az arcüre tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen nagy gondot fordítanak az arcürő ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egy. d... 6-szori használat után eltávolított kiütéseket, pattanásokat, szepkeket, májfoltokat és az arcot hófehérré teszi.

A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schönheits pflege“ nagy aranyérmét és diszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bármily ideig használják is azt nemcsak nem rongja, hanem késő öreg korig ifju üdeségében tartja meg.

Készíti:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ára 1 korona. 281

24.505—1908. szám.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság pályázatot hirdet a Torontálvármegyében fekvő Nagybecskerek községben a kincstári ispán lakás kibővítési és helyreállítási munkálatainak vállalatra adására.

A zárt írásbeli versenyárgyalás Aradon, a kincstári államjószágigazgatóság hivatalos helyiségében 1908. évi október hó 26-ik napján d. e. 10 órakor fog megtartatni.

Ajánlattevő az ajánlott összeg öt (5) % ának megfelelő készpénz, vagy elfogadható értékpapirokból álló bánatpénznek valamely kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugtával felszerelt, ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátott, lepecsételt és kellő felirással ellátott írásbeli ajánlatot tartozik benyújtani, amelynek tartalmaznia kell ajánlattevő azon nyilatkozatát, hogy ő az árlejtési és szerződési feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti.

Az ajánlatban az ajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiirandó.

Ajánlatok az aradi m. kir. államjószágigazgatóságnál 1908. évi október hó 26. napján délelőtt 10 óráig nyújtandók be, ahol a tervrajz, költségvetés és a feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Elkéselt, utóajánlatok vagy táviratok nem fognak figyelembe vétetni.

Aradon, 1908. évi október hó 2 án.

3211 Magyar királyi államjószágigazgatóság.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

BUZIASI PHÖNIX
ASVÁNYVIZ

Kitünő hatásu vese- és hólyagbajoknál.

Szénsavdus, kellemes, savanykás ízű, vasmentesített, **rendkívül üdítő asztali víz.**

Üdít, gyógyít! Orvosilag ajánlva.

Ivógyógmódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmainál kitünő hatásának bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a ferráskezelőség:

Muschong buziasli gyógyfürdő igazgatósága Buziasfürdőn

Főraktár: STAUDT MIKLÓS, Arad, Beres Béni-tér 22. Telefon 054. — Kapható minden műszerkereskedésben és vendégújszban.

Nagy és kisebb szőnyegek csekély szépséghibával rendkívül olcsón.

2 féle alsó lepedő

varrás nélkül már szegélyezve. Rör erős minőség, szép fehér darabja 2 korona 80 f. Továbbá tiszta cérna fonálból, rendkívül tartós, ugynevezett házi vászon darabja 3 korona 50 fillér.

2000 méter

egyféle mosott (madapolan) schiffon méterenként 34 krajczár — e minőség rendes forgalmi ára 45 krajczár.

Rosenblüh H. és Társa

divatüzlet, Arad.

Nagy és kisebb szőnyegek csekély szővészhibával rendkívül olcsón.

Alkalmi vétel!

391

Alkalmi vétel!

Nagy és kisebb szőnyegek csekély szővészhibával rendkívül olcsón.

Nagy és kisebb szőnyegek csekély szővészhibával rendkívül olcsón.

APRÓ HIRDETÉSEK.**Urak!**

Intelligens származású igen szép csinos külsővel bíró 80 éves derék szőke özvegy közös háztartásba vagy házvezetőnőnek menne vidéki úri emberhez, ki őt az élet derekán szeretetével elhalmozná. Levelek P. Aranka, bánatos szép szőke özvegy, Arad főposta. 3210

Sárga és fehér Orpington

olcsón kapható Ternyeynél, Aradon, Demeter-utca 92. 3214

Kitűnő vadászfegyver.

Egy kétsövű piper fegyver jótállás mellett minden hozzátartozóval, álványyal, diszkarddal együtt jutányos árban eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, kapható Rauebauer Nándornál Ujszentannán 130 koronáért métermázsánként. 8111

Egy jó forgalmu,

régen fenálló vendéglő a város közepén más vállalat, miatt eladó. Cím a kiadó hivatalban. 3101

Krausz Paulin, Színházépület

elfogad előfizetést folyóiratok- és divatlapokra. Francia blousealbum K. 1-20-tól. Kölcsonkönyvtár magyar, német, francia és angol nyelvben havonként K. 1-től vagy kötetenként 8 fillér. 995

Modern lakás,

4 szoba, háló fülső, fürdő szoba, konyha kamara és egyéb kényelmes mellék helyiséggel kiadó nov. 1-re. Batthyány u. 23. I. em. 3196

Jó forgalmu

fűszer, vas, rövid és üvegáru üzlet, csanádmegyei nagyközségben, főtéren, elköltözés végett eladó, kevés tőkével átvehető. Cím a kiadóhivatalban. 3215

Keresek

egy ügyes segédet, ki románul is beszél és a vegyesáru szakmában jártas. Weisz Mór, Székudvar. 3198

Őszi blouse album,

a legújabb eredeti szabásmunkákkal, dus tartalommal 1-50 fillérérthapható Ingusz I. és fia könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-utca. 201

Meidinger kályha részek

beszerezhetők Juhász István lakatosmesternél Aradon, Telefon 480. 3191

Egy teljesen új pianino

jutányos árban eladó Neuman Antal zongorakészítőnél, József főherceg-ut 6. szám. 2959

Makzók

és izr. Imakönyvek nagy választéka. Irodai kellékek dus készlete. Kerpel Izsó könyvkereskedése Aradon. Ugyanott egy nagy Meidingeri kályha eladó. 3161

Kereskedő segéd,

keresztény, kerestetik azonnali belépésre vidéki fogyasztási szövetkezethez. Románul kell tudnia. Cím a kiadóban. 3200

Kész butor eladás.

Ajánlom a n. é. közönségnek kitűnő minőségű, modern

butoraimat

és olyanok készítésére jutányos ár mellett vállalkozom. 3195

Varga József,

asztalos mester
Arad, Kápolna-u 6. b.

Bükkfaszenet

legjobb minőségben szállít
— facseti telepeiről — 3228

Blau Gusztáv

Budapest, Váci-körut 26. sz.

Telefon 638.

FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázó
Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig elvállal munkákat ugy helyben, mint vidéken. 1905

DELEN,

szövet, zefir, ruhavászon, kreton, batiszt stb gyönyörű választékban

Hoffmann Sándor

Arad, Színház-épület.
Vidékre mintákat készséggel küldök.

171

MESÉS SZÉPSÉG

Gyönyörű fehér tiszta arczbört

el lehet érni a világhírű Hajós-féle

ARADI IBOLYA-CREM

használatát által.

Ara egy tégelynek 1 korona.

Óvakodjunk utánzatoktól.

Lábizzadás,

kéz- és hónaljizzadás

ellen páratlan jó hatású és legújabb találmányu szer a

PEPPÓ

egy párszori ecseteléssel, különösen nyáron az oly kellemetlen izzadást azonnal megszünteti.

Ara egy üvegnek 1 korona.

Kapható a készítőnél: 241

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben, továbbá minden gyógyszer-tár, illatszer-üzlet és drogeriában.

Törlesztéses amortizációs tisztviselő kölcsön

kapható a következő feltételek mellett 1000 korona után:

Hány éves kölcsön	Havi részlet	A. csoport	B. csoport
10	120	Kor. 11.61	Kor. 12.19
12	144	„ 10.28	„ 10.78
15	180	„ 8.99	„ 9.39
20	240	„ 7.75	„ 8.08

kezelési költség, részjegy vagy részvény címén semmi levonva nem lesz, biztosítás, kezes megváltás, kártalanítási ellenérték stb. címen a feleknek felesleges többletköltsége nincsen. — Bővebb felvilágosítással szolgál

HERZOG SÁNDOR jelzálog-kölcsön közvetítési irodája
Aradon, Weitzer János-utca 15. szám.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája. Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyáranak festékével.